Ի· ՏԱՐԻ 1808 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 16 ԱՐԱՑ 4382 – Հ· Տ· 23 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 – Ն· Տ· 4 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1890 – ՀԻՃՐ· 13 ՃԻՄԱԶԻՒԼ ԱԽԸՐ 1307 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه ده غلطه ده نورادونكيان خانده آرەولك
غزته سى اداره سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ համար	Տարեկան		160
»	Վեցամսեայ	»	80
»	Եռամսեայ	»	40
Գաւառաց	Տարեկան	»	200
»	Վեցամսեայ	»	100
Օտար երկիրներու	տարեկան	ֆրանք	56
»	Վեցամսեայ	»	28

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ· ՊՈԼԻՍ, 23 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Անցեալ չորեքշաբթի մեծ ժողով մը տեղի ունեցաւ Լոնտոնի քաղաքային պալատան մէջ, հանրային կարծեաց բարոյական աջակցութիւնն ընծայելու համար Պրիւքսէլի հակագերեվարական Դեսպանաժողովոյն։

Լորտ-Քաղաքապետ Սըր Հէնրի Այզաքս կը նախագահէր։ Նշանաւոր բազմութիւն մը կար, յորում էին Ֆայֆի դուքսն, որ Կալլէսի իշխանին փեսայն է և հարաւ-ափրիկեան անգլիական ընկերութեան տնօրէնը, նաեւ Լորտ Կրանվիլլը, Գ· Կլատսթոնի նախարարութեանց մէջ արտաքին գործոց նախարար, Ափրիկէի երկրախոյզ Գ· Բամբրան (?), հարուստ սեղանաւորներ և վաճառականներ, քաղաքական մարդիկ, և այլն։

Նախագահը կարդաց Պելժիոյ Լէոփոլտ Բ· Թագաւորին մէկ նամակն, որով Ն· Վեհափառութիւն ջերմագին համակրութիւն կը յայտնէ այս գումարման նպատակին համար։ Նաև ցաւ կը յայտնէ Ափրիկէի մէջ ողելից ըմպելեաց վաճառականութեան զեղծմանց համար, զոր չարաչար կը սաստկեն խեղճ տգէտ բնիկները։ Ներկայք հաւանութեան ջերմագին աղաղակներով ողջունեցին Պելժիոյ Թագաւորին նամակին ընթերցումը։

Լորտ Կրանվիլ առաջարկ մը մատոյց, որով Լէոփոլտ Թագաւորին շնորհակալութիւն կը յայտնէ՝ հակագերեվարական Դեսպանաժողովը գումարելու նախաձեռնարկ լինելուն համար։ Այս առաջարկ միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ։

Ժողովն ընդունեց երկրորդ որոշում մ՚ եւս, որով հակագերեվարական Դեսպանաժողովոյն կը յանձնարարէ արգիլել զինուց, պատերազմական մթերքաց և ողելից ըմպելեաց ներմուծումը յԱփրիկէ։

Ֆայֆի դուքսն այժ տուաւ Լորտ Կրանվիլի առաջարկութեան, որով ժողովն շնորհակալութիւնը կը յայտնէ առ Լէոփոլտ Թագաւորն, և կը փափաքի որ Դեսպանաժողովոյ առաջարկած միջոցք արդիւնաւոր կացութեան գործադրումն մը բերեն։ Դուքսն յարեց թէ հարաւ-ափրիկեան անգլիական ընկերութիւնն, որ իւր նախագահութեան ներքեւ կը գտնուի, սոյն առաջարկութեանց ոգւոյն համեմատ գործելու յօժարակամ է։ Այս ընկերութիւն ո՛չ միայն առեւտրական այլ և քաղաքակրթական հաստատութիւն մ՚է ի հարաւային Ափրիկէ։ Համաձայնութեամբ ափրիկեան ցեղերու անգլիական ընկերութեան հետ, իւր ընկերութիւն մտադիր է շոգենաւային երթեւեկութիւն հաստատել Հնդկային Ովկիանոսին և Ափրիկէի ներսերուն հետ Զամպէզ և Նիըէ գետերուն միջոցաւ։ Հաղորդակցութեանց այս ճեւով, քաղաքակրթական ազդեցութիւններ ու գործութիւններ մուծանելով Ափրիկէի ներսերն, անուղղակի այլ ո՛չ նուազ օգտակար միջոց մը պիտի լինի գերեաց հակամարդկային առեւտուր խափանելու։

• •

Անգլիոյ Պանքան հարկաւոր գատեց հրապարակէն ժողվել բոլոր ոսկեդրամներն որք Վիքթորիա Թագուհւոյն դահակալութենէն յառաջ կոխուած են։ Փետր 1/13է անդին, Անգլիոյ դրամատունք ծանուցին թէ արդի Թագուհւոյն դահակալութենէն առաջուան ոսկեդրամները չպիտի ընդունին։ Այս տնօրէնութիւն, որոյ շարժառիթը չի հասկցուիր, անշուշտ չփոթութիւն պիտի պատճառէ առեւտրական շրջանաց մէջ, որովհետեւ հրապարակին վրայ շատ ոսկեդրամք կան որք արդի Թագուհւոյն օրով չեն կոխուած։ Անգլիոյ Պանքան պիտի ընդունի նախկին ոսկեդրամները, բայց կշռաքով, այսինքն ամեն մէկուն վրայ գեղչ մ՚ընելով։ Եւ բաց աստի, հարկ պիտի լինի Անգլիոյ Պանքային եւեթ և ո՛չ ուրիշ անգլիական դրամատան մը դիմել այս փոխանակութիւնը կատարելու համար։

ԴԷՊՔԵՐՆ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Փեթերսպուրկէ կը ծանուցուի թէ Չարը, պատերազմական նախարարին առաջարկութեան վրայ, վաւերացուցած է կեդրոնական Ասիոյ երկաթուղւոյն ամբողջացման ծրագիրն, որուն համեմատ այդ երկաթուղի պիտի կցուի Կաւկասեան արարատեան կողմը բանող երկաթուղւոյն հետ։ Առաջիկայ գարնան հետ կը սկսին աշխատութիւնք, որոց տնօրէնութիւնն բաւ առաջնոյն յանձն առած է Աննէնքով զօրավարն։

—Ի Կայինա արտաչարժ դէպք մը տեղի ունեցաւ։ Կայսերական պալատան ստորագաս պաշտօնեայներէն Գ· Տիցի կինն իւր Սէրգէյ անուն փոքրաւոր որդւոյն ղրկեց լրագրոյ մը որոշեալ մէկ թիւը գտնելու և կայսրին իշխանուհւոյն տանելու համար։ Տղայն անցաւ մեծ բակէ մ՚, ուր օրուան ինչ ինչ ժամերուն որսական շուներն արձակ կը թողուէին։ Շուներն յարձակեցան փոքրիկ Սէրգէյի վրայ, որոյ գիւկը միայն գտնուեցաւ քիչ ետքն։ Այս ողբալի դէպքն իմանալով, Չարը շատ նեղացաւ, և բոլոր այն որսական շուներն անմիջապէս ջարդելու հրաման տուաւ։ Խեղճ տղուն ծնողքն ալ ազատելու համար այն ողբալի վայրը շարունակ տեսնելու պարտաւորութենէն, Կայսրն ուրիշ բնակավայր մը սահմանեց անոնց, և բարձր պաշտօնի մը կոչեց Գ· Տից։

Ի ՀՈԼԼԱՆՏԱ

Ինֆլուէնցայի առթիւ, հոլլանտերէն լրագիր մը սա դէպքը կը պատմէ։

Այս պահուս բովանդակ Հոլլանտոյ մարդահամարի գործողութիւնք կը կատարուին։ Բայց Լահէի հաշուող մը մերժեց պաշտօնական թուղթն յորում պարտէր նշանել իւր տարիք, իւր բնակակից անդամներուն թիւն և պարագայքն։ Հաշուողն այս մերժման ի բացատրութիւն կը յենու Սամուէլի երկրորդ Դրքին 24րդ գլխուն վրայ։ Հոն գրուած է թէ Դաւիթ հրամայած լինելով Իսրայէլի ժողովրդեան մարդահամարը կատարել, Աստուած շատ բարկացաւ, և մահացու ժանտախտ մը ղրկեց, յորմէ 70 հազար անձինք մեռան Դանէ մինչեւ Պեէր-Շեպահ։ Հոլլանտացի հաշուողը չի տարակուսիր թէ այն ժամանակի ժանտախտին և այժմեան Ինֆլուէնցային պատճառ նոյնն է։ Ամբարիշտ մարդահամարներ Ինֆլուէնցան յառաջ բերած են, յորմէ զերծ մնալու համար, հաշուողն աստուածաշնչական գաղափարօք առաջնորդուած չուզեր մասնակից [illegible] պարտելի գործողութեանց։

ՀԱՄԱՃԱՐԱԿՆԵՐՈՒ ԱՌԹԻՒ

Ռուս կառավարութիւնն գծքեթ (?) · Պարսկաստանէ ղրկեց ի Պարսկաստան, տեղւոյն վրայ քննելու համար հնտախտն որ կը տիրէ, և առողջական վիճակը Կաւկասեան արարատեան կողմն, ուր հնտախտի ծագման երկիւղ կայ։ Ռուս կառավարութիւնը կարգ մը միջոցներ ձեռք կ՚առնու այս աշխարհի համաճարակին Ռուսիոյ մէջ ծաւալումն արգիլելու համար ի գործեն, որ շատ մտադրութեան չըլլան մ՚էֆ (?) առօրինակ հիւանդութեանց համար։

Բայց ի Փեթերսպուրկ հանրային կարծիքը բոլորովին ապահով չէ տակաւին, և Ինֆլուէնցայի աճաւոր եւ արագընթաց արշաւանաց ի տես, ոմանք ժողովուրդն հարկաւոր կը դատէ որ եւրոպեան ամեն երկիրք գործակցին՝ իբրեւ միակ ազգերի միջոց հնտախտի ծաւալման առաջքն առնելու համար, որ ռուս լրագրաց խօսքով, կը տիրէ եղեր ո՛չ միայն ի Պարսկաստան այլ և ի սահմանակից գաւառներ։ Բայց յայտնի է մայրաքաղաքիս առողջապահական խորհրդոյն պաշտօնական ծանուցումներէն թէ այս տեղեկութեան վերջին մասն ո՛չ եւս ճիշդ է։ Ռուս լրագիրք հետեւապէս կը յանձնարարեն միջազգային բժշկական յանձնաժողովոյ կազմութիւնն և առաքումն այն վարակեալ երկիրներուն, հոն տեղւոյն վրայ քննելու համար ախտին ծագումն և ընթացքն և զայն իւր սաղմին վիճակին մէջ փճացնելու միջոցները։

ՍԵՐՊԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ

Սերպ կառավարութիւնը դատ բացած էր Պելկրատի ազատական լրագրոյ մը դէմ, Աւստրիոյ դեսպան Պառոն Թէօմմէլի դէմ գործածած կծու լեզուին պատճառաւ։ Վճռաբեկ Ատեանն այս օրերս որոշեց թէ կառավարութիւնը բնաւ իրաւունք չունէր յիշեալ լրագրին դէմ դատ բանալու։ Հետեւապէս, Ատեանն անպարտ արձակեց խմբագրապետն, և դատին ծախքերը վճարելու դատապարտեց դատախազութիւնը։

ՍԹԷՆԼԻ ԵՒ ԷՄԻՆ

Ֆրանսացի թղթակից մը ի Փորթ-Սայտ տեսակցեցաւ երկու կաթոլիկ Միսիոնարներու հետ, Հ· Միաո և Հ· Շաւեց, որք յԱփրիկէ պատահած են Գ· Սթէնլիի և անոր շնորհիւ ազատուած։ «Պատմութիւնները ճշմարիտ է, ըսաւ Հ· Միաո, թէ մեր և մերայինք ազատումը Գ· Սթէնլիի ձեռամբ։ Հաւանական է որ՝ եթէ իւր ստուար կարաւանն չպաշտպանէր զմեզ՝ Մէհտիի զօրքերը մեր վրայ պիտի յարձակէին, և չպիտի կրնայինք ծախքը հատնիլ։ Գ· Սթէնլի հերոսական բարութիւն ցոյց տուաւ մեզ։ Ամեն շաբթու գառնուկ մը կուտար մեր սենեկան համար, և մեզ հետ կը վարուէր ճիշդ այնպէս որպէս իւր անգլիացի ազգակցաց ու ապաւինից հետ։ Մասնակցեցանք իւր ամեն խնճոյքներուն, և ներկայ էինք վերջին խնճոյքին որ տրուեցաւ Էմին փաշայի պատուոյն ի Պակամոյո։ Իմ պաշտօնակից Հ· Եթիէնն հետ կը գրուցէր Էմին փաշայ երբ պատշգամէն վար ինկաւ։ Էմին փաշա գիտական մարդ մ՚է, քաջահմուտ է գիտութեանց, և յոյժ լաւ կը ճանչէ Հասարակածային Ափրիկէն, զոր խորապէս ուսումնասիրած է։ Բայց հեռի է Գ· Սթէնլիի արժէքն ունենալէ։»

ԻՏԱԼԱՑԻՔ Ի ՀԱԲԵՇՍՏԱՆ

Իտալական զօրաց առանց հրացան մը պարպելու յԱտուա մտնելուն հետ, լուր կուգայ թէ Մէնէլիք Թագաւորն, որ ժամանակէ մը հետէ Ռաս-Ալուլայի դէմ չէր շարժեր, վերջապէս կատարած է իւր թագադրութեան արարողութիւնն յԱնթօթօ։ Հոն մայր եկեղեցւոյն մէջ, որ արքայական եկեղեցի կ՚անուանի, Անթօթօյի չորս եկեղեցեաց քահանայք, քառակուսի մը ձեւացուցած, հոկտ. 25ի (Հ· Տ·) բոլոր գիշերն անցուցած են սաղմոսներ և շարականներ երգելով փոխն ի փոխ, մինչ Մաաթէաս եպիսկոպոս, խորանին առջեւ կեցած, որոյ վարագոյրը գոց է միշտ որպէս օրթոտոքս եկեղեցեաց մէջ, յատուկ աղօթքներ կ՚արտասանէր։ Հետեւեալ առաւօտուն Մէնէլիք օծումն ընդունեց եպիսկոպոսին ձեռքէն, յետոյ պատարագին ներկայ գտնուեցաւ, և հաղորդուեցաւ, նմանապէս իւր կին, Հաբէշաց նոր Թագուհին։

Պատարագէն ետքը, նոր Նէկուսն, Եթովպիոյ նոր Թագաւորը, թագ ի գլուխ, եկեղեցիէն դուրս ելաւ և գահու մը վրայ նստաւ, մինչ եկեղեցականք կ՚երգէին «Օրհնեալ եկեալն անուամբ Տեառն»։ Զինուորք, որք արքայական եկեղեցւոյն մէջ կարգաւ շարուած էին, նմանապէս դուրս ելնելով, պատերազմական կարգաւ շարուեցան։ Մէնէլիք ընդհանուր ներում հռչակեց։ «Ներում կը շնորհեմ ամեն անոնց որք դասալիք եղած են, որք ապստամբած են, որք անտառին մէջ կամ անապատին մէջ ապաւինութիւն գտած են։ Թո՛ղ դառնան վերադառնան իրենց տուները։» Զօրքերը պատասխանեցին, «Կեցցէ՛ Արքայն։ Հազա՛ր տարի թող ապրի։ Կամք իւր եղիցի»։

Ցայնժամ Մաաթէաս եպիսկոպոս բանագրանք կարդաց ամեն անոնց դէմ որք չեն այսօրիկ ընդունած, կամ ընդունածներուն ակաղակից լինին։ Զօրքերն այս բանագրանաց նշանակութիւնն ուրախութեան [illegible] ցնծութեան գործունէութիւններ կատարելով, որոց ազդմին կը խառնուէին եկեղեցականաց երգած շարականք և աղաղակներն ամբոխին, որ պարերով վերջ տուաւ արարողութեան։ Մի քանի ժամ յետոյ Մէնէլիք Թագաւոր իւր արքունի պաշտօնակալաց ու զօրավարաց [illegible] մեծ ամփիթատրոնի մը մէջ, որ յատկապէս այս առթիւ կառուցեալ էր իւր բնակավայրին մօտ։

Ծ՚Աստս (?) հարկ կ՚ըսեն ամենայն խնդութեամբ եկեղեցական երգերով ու խուռն բազմութեան ընկերակցութեամբ դիմաւորած է Օրէրօ խառնակի զօրավարն, ի գլուխ իւր խառնակի եւ ափրիկեցի զօրաց։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՀՈԼԼԱՆՏԱ

Վերջերս մի քանի հնագիրք ծանուցին մեզ ֆրանկօ-հոլլանտական վէճ մը, և իրաւարարութեան առաջարկութիւն մը, զոր Չարը չէ ընդունած։ Ամսթերտամ գրուած նամակներ շահեկան տեղեկութիւններ կուտան այն խնդրոյ վրայ։ Սահմանագլխոյ խնդրոյ մը վրայ տարիէ մ՚ի վեր անհամաձայնութիւն կայ ֆրանսական և հոլլանտական կառավարութեանց միջեւ, ֆրանսական Կուիէնայի և Սուրինամի անգղիկ (?) դնելով։ Վէճն աւելի հին է, բայց վերջերս ոսկի գտնուեցաւ խնդրոյ ներքեւ գտնուած երկրին վրայ։ Անձեռս կառավարութիւն իբրեւ իւրն կը պահանջէ այս հողոյ թանկագին հանքեր կը գտնուին, և չկրնալով այս հարուստ կալուածին վրայ համաձայնիլ, խնդիրն իրաւարարութեան յանձնել որոշեցին։ Արդ, թէ՛ Ֆրանսա և թէ Հոլլանտա համակիր են Աղեքսանդր Գ· Կայսեր անձին։ Չարը միշտ լաւ յարաբերութիւն ունեցած է իւրն ազգական Հոլլանտայի Թագաւորին հետ։ Յայտնի է թէ Հոլլանտայ Վիլհէլմ Թագաւորին որդի է Աննա Փաւլովնա ռուս մեծ դքսուհւոյն, (կրտսեր քոյր Աղեքսանդր Ա· Կայսեր Ռուսիոյ) որուն հետ ամուսնացաւ Հոլլանտայ գահաժառանգն, որ յետոյ Վիլհէլմ Բ· անուամբ Հոլլանտայ թագաւոր եղաւ։ Բանի չարմէէ (?) ի վեր է որ գործին վերաբերեալ թղթոց հաւաքածոյն ի Փեթերսպուրկ ղրկուած էր, բայց Չարը չուզեց իրաւարարի դերն ստանձնել, մանաւանդ Հոլլանտայ կողմէ գրուած ինչ ինչ պայմաններէ գդուելով։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԱՐՔՈՒՆԻՔ

Անգլ· լրագիրք ոմանք կ՚իմանան թէ Ֆրետերիկ Կայսեր երկրորդ դուստրը Վիքթորիա իշխանուհին (երբեմն Պաթէնպերկեան Աղեքսանդր իշխանի հետ նշանախօսութեան խնդրոյն առթիւ հանրածանօթ,) իւր եղբօրմէն՝ Վիլհէլմ Բ· Կայսրէն արտօնութիւն խնդրած և ստացած է Գերմանիայէն դուրս բնակելու։ Կայսրն երկու հազար ֆր· ի տարեկան թոշակ մը յատկացուցած է նմա։ Իշխանուհին զրկուած է Գերմանիայէն յորմէ հետէ Պաթէնպերկեան իշխանին հետ իւր ամուսնութեան խորհուրդն ի գերեւ ելաւ Երկաթեայ-Նախարարապետին և Վիլհէլմ Բ· Կայսեր խիստ ընդդիմութեան պատճառաւ։ Իշխանուհին Անգլիա պիտի երթայ, և իւր ժամանակին մեծագոյն մասն իւր մամուն՝ Վիքթորիա Թագուհւոյն քով պիտի անցունէ։

ԱՆԳԼԻԱՑԻՔ ՃԱՍԻԱ

Տեյլէ Նիւզ կ՚իմանայ Պիրմանիայէն թէ երկրին արեւելեան կողմն Չին ցեղին ապստամբութիւնք զսպելու համար ղրկուած անգլեւհնդիկ զօրաբանակը խիստ ընդդիմութեան կը բախի։ Չինք քաջապէս կը կռուին, և անգլեւհնդիկ զօրքերը միշտ ամենամեծ դժուարութեամբ շարժելու հարկին մէջ կը գտնուին, թշնամւոյն կողմէ անակնկալ հարուածներ չկրելու համար։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՍԵՐՊԻԱ

Պելկրատէ կը ծանուցուի թէ սերպ սպայք բողոք մ՚ուզած են կառավարութենէն՝ իրենց ռոճիկներուն զեղչման առթիւ։ Բանակին մէջ դժգոհութիւնք կ՚աւելնայ։ Բայց Արմատականք որք հիմակ ի ձեռին ունին երկրին կառավարութիւնն՝ հակառակ են ամեն զեղչմանց, որովհետեւ զինուորականութեան յաղթանակէն և զինուորական Դիկտատորութեան հաստատումէն կը վախնան։

Ի ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Ասխապատէ կը ծանուցուի թէ նոյեմ· ամսոյն Խորասանի նահանգին մէջ իբր երեք հազար հոգիք մեռած են սաստկագոյն աճելի հիւանդութենէ մը, և միայն Մէշէտի մէջ օրն հարիւր անձինք զոհ գացած են։ Վերջերս մեռելոց թիւը նուազած է․ Փարձ բժիշկներու պակասութեան պատճառաւ, հիւանդութեան ճիշդ հանգամանքը չէ յայտնուած։

ՉԵՀՔ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆՔ

Չեխերուն և Գերմաններուն միջեւ գոյացեալ իրաւախոհութեան համեմատ, եթէ գերմաներենակ գաւառակի մը մէջ 40 չեխ տղայք կան, կամ եթէ չեխերենակ գաւառակի մը մէջ 40 գերման տղայք՝ հինգ տարիէ հետէ հոն հաստատուած բնտանեաց պատկանող, յայնժամ պէտք է որ այս տղա-

---

—Ի 63 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԵՌԹՈՒԻՏ

Երբ, կախուած գտնուած դիակի մը վրայ բժիշկը շնչահեղձութիւն կամ ուղեղային համախանութիւն կը նշմարէ, կամ մին եւ միւսը միանգամայն, առանց ճշդման ո՛ր եւ է հետքի, հաւանականութիւն կայ որ այդ անձը կենդանի-կենդանի ժամանակ կախուած է, մինչեւ իսկ անձնասպանութեան կասկած կայ։ Եթէ կապոյտ նշաններ նշմարէ ծածրակին մկանունքներուն միջեւ, գրեթէ կատարեալ ստուգութիւն կայ թէ կենդանի-կենդանի ժամանակ կախուած է, բայց նուազ հաւանականութիւն անձնասպանութեան, վասն զի այդ արիւնոյին գեղումները ենթադրել կուտան զէթ թէ բռնութիւն գործածուած է։ Իսկ եթէ խաչաձեւը սկրթուած է, հաւանականութիւն կայ որ մեռելանց գործուած ըլլայ, վասն զի հարկ եղած է գործածել այնպիսի ուժ մը ուսուցն առաջարար անձնասպանը։

Տոքթոր Պուրկէօյ մասնաւոր ուշադրութիւն դարձուց մանաւանդ այն երեւոյթին զոր կընծայէին Վիրժինիի թոքերն ու սիրտը։

Կախուած անձի մը յատուկ նշաններուն կը խառնուէին հեղձման մասնաւոր նշաններ։

Եւ սա եզրակացութեան յանգեցաւ թէ անձնասպանութիւն չկար,—Ռընտուքէափ եզրակացութեան հակառակ,—այլ թէ Վիրժինի խեղդուած էր նախ, եւ մեռնելէն յետոյ կախուած։

Դիտողութիւնն աւարտէ յետոյ, Տոքթոր Պուրկէօյ գնաց գտնել Գ· Բէռօշէլը որ անհամբեր կըսպասէր իրեն։

Գ· Պառէտիէօ ինքն ալ ուզած էր մնալ։

Այս գործին կը զգէր որոշ հրաւէր մը զոր ստացած էր ի Սիւլի։ Հետաքրքրութիւնն արթնցած էր, այժմ մանաւանդ որ հարցաքննիչ դատաւորն հոն ըլլալով, ինք պատասխանատուութենէ զերծ կը մնար։

—Ձեր քննութիւնը լմնցա՞ւ, պարոն Պուրկէօյ։

—Եւ անմիջապէս պիտի խմբագրեմ տեղեկագիրս։

—Ի՞նչ է ձեր եզրակացութիւնը։

—Ո՛չ, առանց վարանման եւ առանց վախնալու թէ հակառակը կ՚ապացուցանեն, կ՚եզրակացնեմ թէ այս խեղճ պառաւը անձնասպան եղած չէ․ խեղդած են զայն, նախ, առանց դժուարութեան․ յետոյ, անձնասպանութիւն մը կարծեցնել տալու համար, չուան մը անցուցած են վզին եւ ձեղունէն կախած են։

Երկու դատաւորք իրարու երես նայեցան։

Գործը կը կնճռոտէր։ Ժան-Ժան իրաւունք ունէր։

Գ· Բէռօշէլ աւարտեց Գ· Պառէտիէօի հակիրճ, այլ գրեթէ կատարեալ հարցաքննութիւնը, քանի մը ազգականներ հարցաքննելով։ Վիրժինի, Լա Հէօյնի, Մեա-ա-Մօռի, Ռընտուքէափ, եւ նոյն իսկ անտառապահ Ժան-Ժանի սովորութեանց վրայ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ առաւ։

Վիրժինի Լաթուշի թաղման արտօնագիրն ստորագրելէ առաջ փարանեցաւ։

Պուրկէօյ եւ Ռընտուքէա բժշկաց տեղեկագիրք, որք իրարու հակառակ էին, կը պարտաւորէին զինքը երկու տոքթօրներու ընդդիմախօսական բացատրութիւնները լսել։

Պուրկէօյին յայտնեց իր այս կարծիքն ու բացատրութիւն խնդրեց։

—Ես կը կարծեմ թէ ընդդիմախօսական վէճ մը անօգուտ է, և բացատրեմ ձեզ թէ ինչո՞ւ համար։ Գ· Պառէտիէօ պաշտօն չունէր հրամայելու Գ· Ռընտուքէափն՝ որ Վիրժինի Լաթուշի դիազննութիւնը կատարէ։ Այնպէս որ Ռընտուքէա շատացած ըլլալու է հարեւանցի քննութեամբ մը։ Ուրեմն իր սխալումը բոլորովին ներելի է։ Մինչեւ իսկ աւելին պիտի ըսեմ․ կարելի բան չէր որ նա չի սխալէր։ Այն ժամուն երբ Վիրժինիի մարմինը գտնեց, վզին եւ կուրծքին կապոյտ նշանները տակաւին տեսանելի չէին, եւ վզին ճմլումներն ալ բաւականին յայտնի չըլլալով, կրնային չուանի նշաններ երեւիլ, եւ այնպէս ալ ըլլալու է։ Եթէ Գ· Ռընտուքէա դիազննութեան ներկայ գտնուած ըլլար, տարակոյս չկայ թէ միեւնոյն դիտողութիւնները պիտի ընէր ինչ որ կրնեմ ես։

Գ· Պառէտիէօ եւ Գ· Բէռօշէլ կը փոխանէին միշտ։

Այս բանակցութեան եզրակացութիւնը սա եղաւ․

—Եթէ Գ· Պուրկէօյի տեղեկագիրն երեւան հանեմ, կ՚ըսէր հարցաքննիչ դատաւորը, մարդասպանն զգուշական միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, իմանալով որ դատական իշխանութիւնն արթնցած է եւ զինքը կը փնտռէ։ Պէտք պահուըտի, եւ գործը որ արդէն դժուարակնճիռ է, անլուծելի պիտի դառնայ։ Եթէ հրամայեմ պտըտցնելու թաղել Վիրժինի Լաթուշը, եթէ անոր մահն անձնասպանութեան իբր արդիւնք նկատեմ, մարդասպանն ապահոված կըլլամ, եւ նա ինքզինքը կը մատնէ անխոհեմութեամբ մը։ Ուրեմն ես Ժիէն կը վերադառնամ։ Ամեն կողմ ոստիկաններ պիտի ղրկեմ որպէս զի հոտեն։ Եւ չգիտեմ ինչո՞ւ համար իմ այնպէս կը թուի թէ շատ չանցած հետք մը պիտի գտնենք։ Դուք ալ այս կարծիքէ՞ն էք, պարոն Պառէտիէօ։

—Այո՛, ես ալ այդ կարծիքէն եմ, պարոն Բէռօշէլ։

Արդէօք Ժան-Ժանի կարծիքն ալ ո՞չ էր։

Ներելի է տարակուսիլ, վասն զի անսանելով իրաց ստացած երեւոյթը, մէկ ժամ առաջ մեկնած էր, հրացանն ուսը զարկած, եւ կատաղօրէն, իր ատամներուն բոլոր զօրութեամբ կրծելով Ցէյնի Տան անտառաց ծառուղիներէն։

—Ես պիտի գտնեմ մարդասպանը, եթէ իրենք չի գտնեն։

Եւ այսպէս քալեց մինչեւ իրիկուն, իր զայրոյթը մեղմացնելու համար։

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ԱՆՑԵԱԼԸ

Ա

ՊԱՆԱԹԷԼ ԵՒ ՄԱՐԼԱԹՕ

Գ· Բէռօշէլ չէր սխալած մտածելով թէ Վիրժինի Լաթուշի թաղումը ոճրագործը պիտի ապահովէր։

Ռընտուքէա, ամենուն նման, օրուան մէջ իմացած էր Պուրկէօյի Ցէյնի Տունը գալը։ Համոզուած էր թէ ծերունի բժիշկը մանրախոյզ քննութեան մը պիտի ենթարկէր դիակը։ Պուրկէօյի նման ինքն ալ գիտէր որ, եթէ դիազննութիւնը կատարուէր, կատարուած ոճիրը յառաջօրէն երեւան պիտի հանէր։

Ուստի, երբ եկան ըսին իրեն թէ պառաւ պապիկին յաջորդ առաւօտուն պիտի թաղուէր, շունչ առաւ, սփոփուած։

—Պուրկէօյ դիազննութիւն չէ՛ կատարած։ Անձնասպանութեան կը հաւատայ։ Փրկուած եմ։

Յաջորդ օրը այցելութիւններ ունէր կատարելիք գիւղին մէջ, բայց նոյն օրն իսկ կատարեց զայն։

Կը փախէր որ յաջորդ օրը Վիրժինիի ու Բուրժուայի յուղարկաւորութեան հանդիպէր։

Տակաւին սարսուռ մ՚ կ՚զգար յիշելով խեղդման կորձանը բայց այնքան աճեցի տեսարանը։

Առաջին գիշերները չքնացաւ, և եթէ քնացաւ իսկ, զարհուրելի ցնորքներով խռովեալ էր իր քունը։ Ընդոստ կ՚արթըննար, ճակատը քրտինքով ողողուած․ շատ անգամ ալ անկողնէն դուրս կ՚ելլէր։ Իբր թէ ուզէր խոյս տալ զինքն հալածող երազներէն։

Օրեր անցան, առանց կարենար դէպք մը պատահելու։

Վիրժինի Լաթուշի անձնասպանութիւնը մեծ աղմուկ յարուցած էր այդ փոքր գաւառին մէջ։ ամեն կերպ մեկնութիւններ տրուած էին, յետոյ ալ խօսքն անգամ չեղաւ։

Եւ ամեն անոնց համար որք արտաքին երեւոյթներէն կը դատէին, տարակոյս չէր մնար թէ Գ· Բէռօշէլ չէր ուզած առաջ տանիլ քննութիւնը։

Սակայն այնպէս չէր։

Հարցաքննիչ դատաւորը Ժիէն վերադարձին յաջորդ օրն իսկ հեռագրած էր ի Բարիզ եւ ապահովութեան պետը, Գ· Բէռօշէլի խնդրանաց համաձայն, անոր տրամադրութեան ներքեւ դրած էր իր ոստիկաններէն երկուքը, Պանաթէլ եւ Մարլաթօ։

(Շարունակելի)

յոյ համար չհնչական և գերմանական զատ դպրոցներ բացուին. Առանձին դպրոցներ պիտի բացուին հանրային ծախուք նաև երբ 80 չէն համ գերման աշակերտ կան երեք տարիէ հետէ գաւառակին մէջ հաստատուած ընտանեաց պատկանող. Այս պարագաներէ զատ, գերմանական գաւառակաց մէջ միայն գերմանական վարժարանք պիտի բացուին և չհնչական գաւառակաց մէջ լոկ չհնչական վարժարանք.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրօնական ժողովն ի Նիստ գումարեցաւ երէկ ի խորհրդարանի Պատրիարքարանին ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և զբաղեցաւ անհատական և այլ խնդիրներով.

Ժողովն ի մէջ այլոց պաշտօնյանենեց ժողովականներէ Արժ. Յակոբ Աղաս, Տաճատ Ոսկանեան ու Վաչէն Յակոբեան Ծ. վարդապետաց, որպէս զի ազգ. վարժարանաց, հոգաբարձութեանց ու տեսչութեանց նկատմամբ հարկ գտնուած ինչ ինչ քննութիւններ կատարեն.

Ժողովը նկատողութեան առաւ Մրչոյ առաջնորդական ընտրելեաց ցանկի պատրաստութիւնն և որոշեց առաջարկել Խառն ժողովոյ որ փոխանակ ցանկ մը պատրաստելու, հրահանգ տրուի ի Մուշ որ անդ այն փոխարէն միայն վարդապետներէ մին ընտրին իրենց առաջնորդ և տեղեկագրին կեդրոնին ի վաւերացումն.

Խառն ժողովն իւր վերջին նստին մէջ վաւերացուցած է Արժ. Գարեգին Ծ. վարդապետ Թաթարեանի ընտրութիւնն յանդամակցութիւն եկեղեցական վարժարանի խնամակալութեան. Ժողովը նոյնպէս ընդունեց եկեղեցական վարժարանի համար առաջարկեալ անունը, «Դպրեվանք Պատրիարքութեան Հայոց Կոստանդնուպոլսոյ յԱրմաշ».

Երէկ Կարինի պատուաւոր ազգայնոց պատգամաւորութիւն մը ներկայանալով Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, տեսակցութիւն մը ունեցաւ և համաձայնութիւն գոյացաւ որ վիճակին նորընտիր առաջնորդ Գեր. Տ. Դերդ Ծ. վարդապետ Իւթիւճեան իւր պաշտօնատեղին ուղևորի ընդ հուպ.

Ի նպաստ Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան կազմակերպուած Պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ հինգշաբթի գիշեր ի Բերա, Նոր Թատրոնին մէջ. Այս ընկերութիւն առան և մէկ տարիներէ ի վեր որը աղջիկներ կրթելով կը գործէ յարատեւութեամբ և ցարդ նուիրած է ազգին բազմաթիւ վարժուհիներ, որոց մեծ մասը կը գտնուին այժմ ի գաւառս. ուստի կը յուսանք որ մեր ազգայինք պիտի փութան քաջալերել ընկերութեան այս նոր ձեռնարկն որոյ արդիւնքը պիտի յատկանայ իւր ազգօգուտ գործին նոր այժ տալու. կը լսենք թէ հնարհի ընկերութեան Տնօրէն ժողովոյն անդամուհեաց անձանց և կարգադիր Մասնախմբի ջանից, բաւական կարեւոր գումար մը գոյացած է մասնաւոր հանգանակութեամբ, և ցարդ ցրուած տոմսերու անմիջամէկ մասը միայն եւս գրեթէ [illegible] ըլլալով, պարահանդէսին նիւթական յաջողութիւնն այժմէն իսկ ապահովուած կը նկատուի. Կը լսենք նաև թէ Կարգադիր Մասնախումբն ամեն միջոց ձեռք առած է որպէս զի այս Պարահանդէսն ալ անցեալ տարւոյ ազգային պարահանդէսներու փայլն ու չքեղութիւնն ունենայ.

ՉՄՇԿԱԾԱԳԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Հետեւեալ տեղեկութիւնք կը հաղորդին մեզ.

Չմշկածագի ազգային եկեղեցւոյն չմշկածագցի Պետրոս Երանոսեանի վրայ ունեցած պահանջքը ի գինքց եկեղեցւոյ կարգուած փոխանորդին դատավարութեամբ վերջնական վճռագրով հաստատուած ըլլալով, այդ վճռագրոյն գործադրութեան համար պարտատիրոջ անշարժ ստացուածքն, որք լծակին կը բաւէին այդ պարտքը հատուցանելու, պաշտօնապէս արգելք տակ առնուած էին. Այժմ պարտատէրն այս պարտքը, որ կրկնապէս նուիրական ըլլալու էր իրեն համար իբրեւ եկեղեցւոյ և ազգի դրամ, չի հատուցանելու վերջին միջոց խորհած է, այն է Պոլիս գտնուող չմշկածագցի հայրենակիցներու հետ համաձայնելով 180 ոսկւոյ պարտքին տեղ միայն 80 ոսկի վճարելով իր կալուածները ազատել.

Այս միջոցն ի գործ դնելու համար այդ Չմշկածագցիները միաձայնութեամբ Բերայի գործադիր իշխանութեան կը դիմեն, յայտնելով որ պահանջքն իրենց է և ուրեմն ոսկի առնելով կը բաւականանան. Բերայի գործադիր պաշտօնեայն այդ մարդիկը պարզապէս կը ճամբէ յայտարարելով որ ներքին չէ եկեղեցւոյ մը պահանջքէն այսպիսի մեծ զիջում մը ընել և թէ ներկայացողներէն և ոչ մին յանուն եկեղեցւոյ այսպիսի գործողութիւն մը կատարելու պաշտօնական հանգամանք մը ունի.

Արդ, այս մարդիկը կը դիմեն ուրիշ միջոցի մը. իրենցմէ մին, Խաչիկեան մը, որ առեն մը Չմշկածագի թաղականներէն է եղեր, միւս հայրենակիցներէ ոմանց մէկ վկայագրովը Ազգ. Պատրիարքարանէն ծխական վկայագիր մը առած է, որ կը յայտարարէ թէ այս մարդը մինչեւ հիմայ Չմշկածագի եկեղեցւոյն միաբանելին է և ամեն ինչ ընելու արտօնեալ.

Կ'իմանանք որ այս չինծու միաբանելին եկեղեցւոյ ու ազգին դրամի փճացնելու օրինական ճամբայներուն ետեւէն է.

Աւելցնենք որ Չմշկածագի եկեղեցին այս գումին ի գլուխ ելլելու համար մինչեւ հիմա 50 ոսկւոյ գումար մը ծախսած է. . . .

ԲԻՒԶԱՆԴԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ ներկայիս կը ծանուցանէ թէ մասնաւորապէս թէ գաւառաց վարժարանաց տեսուչներուն թէ կրնան գտնել Գրատունս և առնել յէն մեկնէլ օրինակ.

Նիկողայոս Տէր Դաւանդեանցի
ՏԱՐԵՐՔ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
Մաս Ա. և Մաս Բ.

Սամուէլեանցի
ՄՐՑԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԻՆ ՈՒԽՏԻ
ալեւել յատուկ հրամանաւ Վեհ. Հայրապետին [illegible]

Սոյն կրկին հրատարակութեանց խըրճամիտ ուսումնասիրութիւնը պիտի համոզէ յարգելի ուսուցչական մարմինն՝ այդ հրատարակութեանց ունեցած առաւելութեանց վրայ իւրեանց նախորդաց հետ բաղդատմամբ, և յոյս ունիմ պիտի գիտցնէ ազգ. մանկութեան կրթութիւնը այն երկու յոյժ կարեւոր ճիւղերուն մէջ. Գաւառներէն դիմողք պէտք է գէթ երեք դաշէկանի փոստ ծախուց համար թղթադրամ ուղարկեն.

«Բիւզանդեան Գրատունը բաց է ամեն առտու և երեկոյ. իսկ երեքշաբթի և ուրբաթ օրերն առաւօտուընէ մինչեւ երեկոյ, ի Ղալաթիա, Սեպրոս խան, թիւ 5.

ՄԵՍՐՈՊ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ

ԲԱՌԱՐԱՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՀԱՅ ԱՇԽԱՐՀԻԿ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

Հրատարակուեցաւ 25րդ թերթն որ կը հասնի մինչեւ Fable բառը.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Իւլայի առաջին աստիճան տրուեցաւ Հիճազի նահանգին ալէյլերպար Ահմէտ Մուխթար էֆէնտիի և մէրթուպէր Ահմէտ Գասըմ էֆէնտիի.

Իւլայի երկրորդ աստիճան Ադրիանուպոլսոյ երեւելիներէն Հասան ու Բէչիր աղաներու.

Ակմանտրու Մէճիտիյէի պատուանշան տրուեցաւ Բ. գորգարանին հրամանատար Վէյսէլ փաշայի.

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ' քարոյթիւններու ընդհանուր քննիչ Տր. Գայանի էֆէնտիի.

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ' Փարիզու Սէնթ Պարպ վարժարանին տնօրէն Պ. Պօզանժօյի.

— —

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Պարսկական գեսպան Միրզա Մոհսին խան և հոլլանտական գեսպան Պ. Մաքրպորտոյա երէկ Բ. Դուռն երթալով, յաջորդաբար տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ.

—Սպանիական գեսպան Պէնտանա Մարքիզ և հայտանական գեսպան Պ. Վան Թէյթս երէկ Բ. Դուռն երթալով յաջորդաբար տեսակցեցան Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին և Վսեմ. խորհրդականին հետ.

—Օսմանեան հիւպատոսարանաց կանոնագիրը քննելու համար կարգուած յանձնաժողովն երէկ եւս ի նիստ գումարուելով, երկարօրէն խորհրդակցեցաւ.

— —

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐ

Գերմանիոյ կայսեր կողմէ Վեհ. Սուլթանին նուիրուած ձիերը թուով հինգ են, որոց չորսը կառքի երիվարք և մէկը նժոյգ.

— —

ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԿԻՆԸ

Ծովային նախարար Վսեմ. Հասան փաշայի կինը նախընթաց գիշերուան մեռաւ. Բաւզարկութիւնն երէկ կատարուեցաւ մեծ չքով ի ներկայութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարաց և այլոց. Մարմինը չոգենաւով Էյուպ փոխադրուեցաւ և անդ ամփոփուեցաւ յատուկ գամբարանի մը մէջ.

—

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ

Հունգարիոյ գիտական Ակադեմիան ուղերձ մը պատրաստած է ողջունել առ Վեհ. Սուլթանն, որով երախտագիտութիւն կը մատուցանէ այն գիւտութեանց համար զորս Ն. Կ. Վեհափառութիւն հաճած է ամեն ժամանակ շնորհել հունգարացի գիտնականաց, երբ Կ. Պոլիս կուգան գիտական խուզարկութիւններ կատարելու.

— —

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄ

Գերմանական նաւատորմն այս շաբաթ օր մեկներ է Զմիւռնիոյ նաւահանգիստէն դէպ ի Մալթա.

— —

ԻՆՖԼՈՒԷՆԶԱՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ

Կարնոյ գաւառական լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ, Թաղավետական բժշկաց կողմէ տրուած տեղեկագրոյ մը նայելով, ինֆլուէնզան ճարակած է նաև յԷրզնկա. Վարակուողք ութ տասն օրուան մէջ կ'ապաքինին եղեր, առանց ցաւալի հետեւանք մ'ունենալու. Այս հիւանդութիւն առաջ եկեր է օդերու խոնաւութենէն.

Նոյնպէս Պրուսայի գաւառական լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ ինֆլուէնզան ճարակած է ի Գիլէճիք. Վարակուողք թէեւ չորս հինգ օրուան մէջ կ'ապաքինին, սակայն հիւանդութիւնք շատ արագ կը ճարակի, զի ամեն տան մէջ երեք չորս հիւանդներ կան. Վարժարանք փակուեր են առժամեայ կերպիւ.

—

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ

Ինֆլուէնզայի երեւան ելնելէն ի վեր Փարիզու մէջ պատահած մահերու օրական թիւն երկու ամսուան մէջ տակաւ աւելնալով սովորական թուոյն կրկնապատիկն անցած էր.

Այս հիւանդութիւն Պոլսոյ մէջ եւս երեւան ելնելով թէեւ քանի մը մահերու օրական թիւն աւելցաւ, սակայն տարիմնաւոր նուազելով իր սովորական վիճակին հասած է այժմ.

Ի սատրեւ կը հրատարակենք 1889 դեկտեմբեր ամսոյ սկիզբէն մինչեւ 21 պատահած մահերու թիւն բաղդատմամբ նախընթաց տարւոյ (1888) դեկտեմբեր ամսոյ մէջ պատահած մահերուն.

Դեկտեմբեր	1888	1889	Տարբերութիւն
1	23	62	39
2	28	60	32
3	45	66	21
4	36	63	27
5	47	56	9
6	24	72	48
7	32	55	23
8	33	77	44
9	39	83	44
10	30	60	30
11	37	65	28
12	26	64	38
13	36	46	10
14	25	53	28
15	30	47	17
16	35	44	9
17	36	55	19
18	38	56	18
19	30	47	17
20	35	40	5
21	37	39	2

— —

ԱԲՐԱՀԱՄ ՓԱՇԱՅԻ ՀՈՂԵՐԸ

Ծանուցանեցաւ արդէն թէ կայսերական անձնական գանձուն նախարարութիւնը բանակցութեան մէջ է գնելու համար Վսեմ. Աբրահամ փաշայի ագարակներն ու անտառներն ի Պէյքօզ, և Չէք ճարտարապետներ ու ոպայակոյտ ապրներէ յանձնաժողով մը կազմուած է այդ ընդարձակ հողերուն յատակագիծը պատրաստելու և գինն որոշելու համար. Վեհ. Սուլթանի Թիկնապահ Իզզէթ փաշա անդամ կարգուած է այդ յանձնաժողովին.

— —

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՄՈՒՆՔ

Օրինական ծախուց սակագնոյն 66րդ և 67րդ յօդուածները բարեփոխուած են հետեւեալ կերպիւ և վաւերացած կայս. Իրատէով.

Նոտարներու ([illegible]) կողմէ պատրաստելի և վաւերացնելի պարտամուրհակներու համար հետեւեալ կերպիւ պիտի գանձուի օրինական ծախքը.

Տասը դրուշ' մինչեւ 5000 դրուշի գումար մը պարունակող պարտամուրհակներէ, 25 դրուշ' 5001 դրուշէ մինչեւ 10,000 և 50 դրուշ 10,001 դրուշէն աւելի գումարներու համար.

Այս ծախուց կէտը պիտի առնուի այն պարտամուրհակներու և երաշխաւորագրերու համար, զորս երկրագործք կուտան երբ փոխառութիւն մը ընեն Երկրագործական Դրամատունէն. Նոյնպէս այն մուրհակներէն զորս կուտան կառավարական հաստութից ինչպէս նաև տասանորդի որոց վրայէն առնուած կշռական և հանրաշնու չնուիրեանց մասերու փարձանքը և սոցա երաշխաւորք-միանգամայն այդ ծախուց կէտը պիտի առնուի մուրհակներու մէջ նշանակեալ պայմանաժամերն երկարելու և կնքելի պայմանագրութիւն մը վաւերացնելու համար. սակայն իբրեւ ծախք առնուած գումարը տասը դրուշէն պակաս չպիտի ըլլայ.

28 Ճէմազիիւլէվվէլ 307
8 յունվար 305

• •

Պօլսոյ Առեւտրական Սենեկի կազմակերպութեան կանոնագրոյ 7րդ յօդուածը բարեփոխուած է հետեւեալ կերպիւ եւ վաւերացած կայս. Իրատէով.

Յօդուած է.—Առեւտրական Սենեկի անդամոց պաշտօնավարութիւնը թէեւ երեք տարի պիտի ըլլայ, սակայն ամեն տարի անդամոց մէկ երրորդ մասը պիտի փոխուի. Այս փոխխութիւն առաջին և երկրորդ տարիներու մէջ քուէի միջոցաւ պիտի կատարուի. Իսկ երրորդ տարւոյն մէջ հին անդամները պիտի փոխուին. Առանց տեղ նորերը պիտի ընտրուին, բատ տրամադրութեան և յօդուածի նոյն օրինաց. Այն անդամք, որոց պաշտօնավարութեան պայմանաժամն աւարտած է, վերընտրելի են.

21 Ճէմազիիւլէվվէլ 307
1 յունվար 305

— —

ԵՐԿԱԹԵԱՑ ՁՈՂԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Եվգաֆի նախարարութեան բարւաւորներէն Ազիզ պէյ կայս. կառավարութենէն արտօնութիւն խնդրած է երկաթեայ ձողերու պատրաստութեան յատուկ գործարան մը հաստատելու համար. Ազիզ պէյ տասը հազար ոսկւոյ չափ դրամագլուխ մը պատրաստած է. Առեւտրական նախարարութեան մէջ հարկ եղած ձեռնկերպութիւնք կատարուելով, խնդիր [illegible] Խորհրդոյ.

Ազիզ պէյ հաշուած է թէ, ամբողջ Կ. Պոլսոյ մէջ թէ' երկաթագործներու խանութներուն և թէ Թոփանէի ու Նաւարանի գործարանաց մէջ, տարին երկու միլիոն օխայի չափ երկաթի կարօտանք յառաջ կուգան, որք Եւրոպա ղրկուելով երկաթեայ ձողերու պատրաստութեան կը ծառայեն. Ազիզ պէյ այդ նպատակաւ առաջարկած է գործարան մը հաստատել որպէսզի այդ կտորները, փոխանակ Եւրոպա ղրկուելու, հոս հալին և գործածուին երկաթեայ ձողերու պատրաստութեան.

—

Վեհ. Սուլթանն հրամայած է որ Ենկերիի և այն տեղերու ժողովուրդէն, որք սովէն վնասուած էին, երեւան պատաններ մայրաքաղաքս բերուին զինուորական վարժարանաց մէջ դաստիարակուելու համար.

—Սկիւտարի կառավարչին ուղարկութիւնը կը հրատարակէ Սկիւտարի մէջ պատահած գողութեանց վրայ. Չորս գիշերուան մէջ Նուհ Գուլաշի և Գարաճա Ահմէտի կողմերն երեք տուներ կողոպտուած են անծանօթ չարագործներու կողմէ, որք անդամներուն միջոցաւ մտած են այդ տուները.

—Տարատեւ անցը գեր-հիւպատոս Պ. Փ. Բ. Թիւրէլ մայրաքաղաքս եկած է.

—Մէկ քանի գերմանացիք առաջարկած են Զմիւռնիոյ կուսակալութեան ելեկտրական լուսով լուսաւորել Զմիւռնիոյ քաղաքն. Թաղապետութեան կողմէ կատարուած բանակցութիւնը աւարտելով, խնդիրն յանձնուեր է Իսպարէ ժողովոյն. Գերմանացիք առաջարկած են յառաջիկայ մայիսէն սկսիլ իրենց գործը, զի այն ատեն կ'աւարտի օդային կազի ընկերութեան պայմանագրոյ պայմանաժամը. Նախ չորս հարիւր չափ ելեկտրական լամպարներ պիտի դրուին գլխաւոր փողոցներու մէջ և մինչեւ տարւոյն վերջը լամպարներու թիւը պիտի աւելնայ.

—Երէկ Գարաքէօյի կամուրջին մօտ նաւակ մը շրջեցաւ և մէջը գտնուող ուղեւորները [illegible] ծովը ինկան. Մօտը գտնուող նաւակներն օգնութեան փութալով, ամենքն ալ ազատեցին. Շրջող նաւակը Թիւլիւթէ մեկնող չոգենաւը կը փոխադրէր այդ ուղեւորները.

—Սամոսի իշխանութեան պաշտօնեայք գովելի ընկերութիւն մը հաստատելով, ձերբակալած են անոր անդամներն, որք են ի Թաշթա Պոլէ Շէյխ Մուսիս խանի սենեկապան Վանեցի Սարգիս, նոյն խանը բնակող պարոն Մէհմէտ Ալի ու Հիւսէյին և Նաֆիզ անուն կին մը. Ասոնք ամեն տեղ Պոլսոյ մէջ գողութիւններ կ'ընէին և կը բաժնէին իրենց կողմառ. Ոստիկանք խանին մէջ խուզարկութիւններ կատարելով Սարգիսի ու Հիւսէյինի սենեակներէն շատ մը գողցուած դրամներ ու իրեր գտան, որ առանձին հազուստով կը ծրէր. Ոստիկանութեան գործը շարունակուի.

—Նախընթաց գիշեր Սիրքէճիի շրջակայքը բնակող Թուրք կին մը ինքզինքը պատուհանէն վար նետեց. Գինեպանը տեսնելով խոյս տալու ոստիկանութեան, որ մօտակայ դեղարան մը փոխադրեց զնա. Անդ նախնական գործողները արբեցան կնոջ, որոյ գլուխը ծանրապէս վիրաւորուած էր.

—Մաքրիգիւղի ոստիկանութեան պաշտօնեայք երէկ Ոստիկանութեան Գործի փոխանորդներէն Իպրահիմ Բէչիրի անուն չարագործ մը, որ Բէչիք Հէքիմէէ մէջ Թոսուն Բէչիրեան անուն մարդ մը սպաննած էր.

—Վճռաբեկ ատեանի պատժական ճիւղը սովորական օրերու մէջ բաց պիտի մնայ ժամ 5½ էն մինչեւ 10½. Ռամազանայ խնդիրք եւս պիտի լսուին մինչեւ ժամ 6.

—Գերմանական գեսպանատան քարտուղար Լիխնովսքի իշխանը երէկ մայրաքաղաքս հասաւ Ակնէօյէն.

—Եօաէ մէջէն հանդող ուղեւորք կը պատմեն թէ անցեալ չորեքշաբթի գիշեր ոճիր մը գործուեր է քաղաքին մէկ փուռին մէջ. Քանի մը չարագործք գիշերանց փուռը մտնելով, կախեր են փուռապանը. Այս ոճրին շարժառիթն եղած է գողութիւն.

—Սուրէէն կը ծանուցանէ թէ ծխախոտի Ռէժիի գէտերուն արգիլուեր է զէնք կրել.

—Պաշտօնապէս ծանուցուած է Առեւտրական Սենեկին թէ արմնուոց վաճառական Եսաեի Եսաեթըալթիս, հաստատեալ ի Պոլիս, Զահրէճիլէր, թիւ 7, սնանկացեր է.

—Թէ հրանի սամ. Նորբերտ հիւպատոս հազարապետ Սալիհ պէյ անձնական տկարութեան պատճառաւ հրաժարական տուած ըլլալով, անոր յաջորդ անուանուած է հազարապետ Սամի պէյ. Այս վերջինն իր պաշտօնատեղին կ'ուղեւորի ի մօտոյ.

—Այրի տիկին Սգրէքեր փաշա երէկ իրիկուն մեկնեցաւ մայրաքաղաքս ի Միւնիխ, իւր զաւակաց կրթութեան հոգ տանելու համար.

—Մէտաիրրի Մարիգիմի Կ. Պոլսոյ գործակալութեան պաշտօնեաներէն Պ. Ա. Սրտաարօ Սամսոնի գործակալ ընտրուեր է.

—Յառաջիկայ շաբաթ առաւօտ Բերայի Ս. Անդրէաս եկեղեցւոյն մէջ հանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի ի հանգիստ հոգւոյ հանգուցեալ Առնօլդի դուքսին.

—Խաւլքի կանոնաց հիւանդանոցի տնօրէնութիւնն որոշած է ամեն շաբաթ օր նոյն հիւանդանոցը դիմող հիւանդները ձրիաբար դարմանել.

—Օսմանեան նաւարարութիւնը տեղեկանալով որ ի Հռովմայ արմուր ծառայող պաշտօնական Համբուրգ պահեստ գերծուիլ կը գործեն, [illegible]. Նահանգին լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ կուսակալութիւնը լուրջ միջոցներ ձեռք առած է այդ գեղծման առաջքն առնելու համար.

—Զմիւռնիոյ շրջակայ այլ և այլ գիւղօրէից մէջ պատահած երեւան ելնելով, 4373 անասուններէ 840ը նոյն ախտէ փորկուած և 406ը [illegible] գնացած են. Տեղական կառավարութիւնը հարկ եղած միջոցներ ձեռք առնելով [illegible]ները դարմանած է.

—Եղեանոգոտ տանեան այսօր պիտի գտնէ [illegible] կին մը, որ Պոլսոյ պատժական տանեն քարեշուները Ռիզա պէյի տան մէջ կը ծառայէր. Այս կին թոյն խառնած էր իւր պատրաստած կերակուրներուն մէջ. Տնեցիք այդ կերակուրները ուտելով քիչ յետոյ հիւանդացած և բժիշկ կոչելով տեղեկացած էին թէ թունաւորուած են.

ՀԱՒ. ՕՍՄ. ԾԽԱԽՈՏԻ ՌԷԺԻՆ

Օսմ. կայսրութեան ծխախոտի հաւաքական Ռէժիին բաժնետէրք կը հրաւիրուին փետր. 8-20 սկսեալ իրենց բաժնեթղթերն յանձնել յետագայ հաստատութեանց և հանդ, որպէս զի այդ բաժնեթղթերուն վրայ դրոշմ մը փակցուի՝ Ընդհանուր ժողովին քուէարկեալ Դրամագլխի զեղչն հաստատող.

Ի Կ. Պոլիս, առ Օսմ. կայս. Պանքան (Ղալաթիա).
Ի Պերլին, առ Պ. Ս. Պլայխրէօտէր.
Ի Լոնտոն, առ Օսմ. կայս. Պանքան.
Ի Բարիզ, առ Օսմ. կայս. Պանքան.
Ի Վիեննա, Վաճառականութեան և Հաղորդաբարութեանց համար Վիեննայի առանձնաշնորհեալ աւստրիական կայսերական և Արքայական ընկերութիւնն.

Բաժնեթղթերուն հետ պէտք է դնուի ցուցակ մը, որուն օրինակները բաժնետիրաց տրամադրութեան ներքեւ կը գտնուին վերոյիշեալ հաստատութեանց մէջ.

Դրոշմուելու համար յանձնուած բաժնեթղթերն ունենալու են բազմ չահած կտրոնները.

Դրամագլխի զեղչն հաստատող դրոշմը զարնելէ յետոյ, յիշեալ հաստատութիւնք պիտի անյապաղ հինգ առաջին տարեշրջաններուն յատկացեալ կտրոններն, և դրոշմեալ բաժնեթղթերն իրենց տէրերուն ետ տալով նոյն պիտի վճարեն 1890 յուն. 4/16ի Ընդհ. ժողովին քուէարկած չահաբաժնին գումարն, այն է իւրաքանչիւր բաժնեթղթի վրայ 13 ֆրանք, կամ 0. 11 0. 57 2/100, կամ Անգլ. Ո. 0. 10 4.

ՀԵՌԱԳԻՐ ԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Փարիզ, 3 փետրվար

Երկաթուղեաց ճարտարապետ Պ. Տըրավիլ, չափաւոր հանրապետական, Մերակոյտի անդամ ընտրուեցաւ Սէն-Ուազի գաւառակէն 678 քուէով, մինչ 609 քուէ առացաւ իւր արմատական ընդդիմադիր Պ. Կուտյօ.

Մասուա, 2 փետր.

Օրէրօ զօրավար, իւր զինուորական հետազօտութեան ընթացքն յաջողապէս աւարտելով, Մարէբ գետին միւս կողմը հասաւ, յաւագոյն տպաւորութիւն թողլով Առուայի ժողովրդեան և կղերին վրայ, որք խաղաղական զօրաց ընկերացան ճամբուն վրայ բաւական տեղ.

Պարն, 3 փետր.

Հռոմայ ֆրանսական հանգուցեալ գեսպան Պ. Մարիանիի թաղումը տեղի ունեցաւ Արիանը գիւղին մէջ, ի ներկայութեան նախարար Պ. Սրիւլլէրի և Պ. Ֆլօքէի, որպէս նաև գաւառային իշխանութեանց. Պ. Սրիւլլէր հանգուցելոյն գովեստ ըրաւ, մանաւանդ նորա ի Հռոմ գործունէութեան.

Մալթա, 3 փետր.

Վիլհէլմ կայսեր եղբայր Հանրիկ իշխան աստ հասաւ և կառավարչին հիւր եղաւ.

Սոֆիա, 3 փետրվար

Իշխանութիւնք վեց հոգի ձերբակալեցին իբր մեղսակից Բանիձա հազարապետին. Քննութիւնն յառաջ կը տարուի.

Սոֆիա, 4 փետրվար

Ուզզակի ճամբան ընդհատուած կը մնայ տակաւին.

ԱՐԵՒԵԼ. ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Լիսպոնա, 3 փետր.

Կը ծանուցուի թէ շատ կարեւոր միթինկ մը, որուն ներկայ պիտի գտնուին Օրորդոյի բարձր ընկերութեան ամենէն ազդեցիկ անդամք, այսօր տեղի պիտի ունենայ այդ քաղաքին մէջ.

Օրորդօ, 3 փետր.

Այս առտու միթինկին մէջ, Օրորդոյի կաթոլիկ ընկերութիւնն ազդուաբար բողոքեց ընդդէմ անգլիական վերջնագրոյն. Ընկերութիւնը բաղձանք յայտնեց որ Բորդուկէզ կրօնական առաքելութիւնները վերահաստատուին յԱփրիկէ. այդ առաքելութիւնք աւելի զոհացուցիչ արդիւնք յառաջ կը բերեն, առանց զինուորական ձեռնարկութեանց մեծ ծախքերուն և զոհողութեանց.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 23 յունուար

ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐՔ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (Պանքայի)		109 1/2
8 » »	» (վճարելի)	109 1/2
3 » Բարիզի	» (պանքայի)	22 97 1/2
3 » »	» (վճարելի)	23 5

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ դոց. (Միւլ. Ա. Սէրի)		19 19
Գօրայլին դոցուելէն վերջը	»	19 19
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուելու	»	19 19
Կէս օրին	»	19 20

ԻՐԹԻԳԻՐԱԶ ՏԱՀՎԻԼ

Երէկ երեկոյ	44 22
Այս առաւօտ	44 22
Կէս օր	44 22

ԸՆԹԱՑԻԿ [illegible]

Փոխառութիւն	A. Սէրի	39 30
»	B. »	24 10
»	C. »	19 19

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սոսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ.	Լր	4 26
Քրէտի ժէնէրալ	Օսմ.	»	8 23
Պանք ըը Գոնտ	»	»	7 12
Սոս. [illegible]	»	»	4 25
Թունէլ	»	»	472 1/2
Բաւալէ կ երկաթուղի		Ֆր	73 7/8
Անգլիական ըը Բերլինէ	»		— —
Բաժնեթուղթ Լոտերիա			121

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՔ

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 28
Անգլիական ոսկի	»	110 10
Իմփերիալ	»	90
Ռէալէց	»	51 10
Բունը Թըթարագում	»	8 30
» արծաթ	»	77
Մեճ. արծաթ (տարբ)	»	108 23
Վէյքով	»	103 20
Հինգնոց	»	103 20
Մէճիտիյէ	»	100 20
Թալէր	»	8 20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 3 փետրվար ժամ 3 վայր. 17 երեկոյ

բաժնեթուղթ Ռանթ 3 %	87 65
» » 4 1/2 % (Ն. Գ.)	105 87 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ	17 85
Օսմանեան երկաթուղի	74
» Ռէժիի բաժնեթուղթ	520
Իտալ. Օսման.	531 50
Իգիպտ. Լեւէ	722
Իտալական Ռանթ 5 %	94 05
Հնգմեոական 5 %	457 50
Երիօրիթէ Թիւրք	անփոփոխելի
Եգիպտական միացեալ	474
Պանք ըը Բարի	791 25
Օսմ. մեծ. արժեթուղթ	401 25
Սուէզի ջրանցք	2300
Սպանիական արտաքին	72 5/16
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 26 1/2

Լոնտոն, 3 փետր. ժամ 6 վայր — երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	97 9/16
Օսմ. » Սէրի Դ	17 5/8
» » » Դոց	— —
» » » Ա	39 1/2
» » » Բ	24 7/8
» » » Գ	17 6/8
Փոխառութիւն 1877	101 1/4
Պանք Օթոման	11 3/16
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիէ)	93 15/16
» առանձն. (արիվիլէժիէ)	103 1/2
Տալրա Սանիէ	88 7/8
Տօմենիալ փոխառ. Բորդուկ	103 1/2
Հնգմեոական 5 %	89 1/2
Մոնթրոլ »	73 7/8
Ռուսական 1889	94 1/2
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 26 1/2

ՊԱՐԻԶ ՓԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 3 փետր. ժ. — վ. — երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	87 67 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Դ.	17 90
Օսմանեան երկաթուղի	— —
Եգիպտական միացեալ	474 68

Վիեննա, 3 փետր. ժամ — վայր —

Օսմանեան երկաթուղի	86 90
» Ռէժիի բաժնեթուղթ	116 50
Փոխանակութիւն Լոնտրայի վրայ	118 70

Պերլին, 3 փետր. ժամ — վայր —

Փոխանակութիւն Լոնտրայի վրայ	20 40
Բոււլ Թըթարգում	231
Օսմանեան երկաթուղի	81 90
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	17 70

ՀԵՂԻՆԷ
ԿԱՄ
ՄԱՂԿԱՆՑ ԿՈՂՈՎԸ
Բուրգիւէ Ֆէյ
Թարգմանեց ի ֆրանսերէնէ
ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱԹ Ց. ՏԷՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆ
294 ԳԻՆ 100 ՓԱՐԱ 1—3

ԵՐԱԶԵԼ.

Ո՛չ, կը սիրեմ ես երազել երբ հոգիս
Հրաժեշտ տալով և ներշնչմամբ ոգոգուած
Կը խոյանայ դէպի բնակայն անմահից.
Կը յանդգնիմ յայնժամ տալից աստուածոյն
Ձեռն արկանել փախստական քնարին,
Եւ բազմիներ ինձ կ'ուղերձեն մաղթանք.
Այլ երբ երազք ճշմարտութեան տեղի տան,
Երբոր յարկիս տակ կը գտնեմ զիս անշուք,
Այն բազմոց վրայ որոց հետքերն իսկ չկան
Ես կը սիրեմ երազել.

Մրրկայոյզ ծովու յափունս առանձին
Երբոր ծաղկունս անցնելով հոգւոյս ազնուական
Ցուցին մանչմամբ ըղձալս փոփոխել կոհակին
Եւ թողս երկին ամպածրար վրան հակի
Որու մէջէն փայլատակէ բոց կայծակ,
Մտածութեանս թափառելով փրփրոյ մէջ
Մի սեպաձեւ ժայռի յեզերս գլխիկոր
Ես անտարբեր ի տես ծովուն յել և էջ
Եւ ունկընդիր այն որոտմանց երկնագորգ
Ո՛չ կը սիրեմ երազել.

Անոյշելու չիրմի վրայ անխնամ
Ուր կը հանգչի անմեղ հոգեակ բարեկէր,
Ուր արտասուել ըրնու չի գար բարեկամ,
Որոյ անգորդ մէկ հոգեցուած չը նեներ,
Եւ հեշտ չէինս գեղուտ համբոյր կը գրոշմէ,
Վայրի ծաղիկ մ'ուր մենաւէր կայ ծըլած,
Որոնելով ի զուր զանուն թշուառին
Զոր ոչ մի ձեռք արձանագրել չէ ուզած,
Զարգարանաց աղէ՛ւ զրացի գամբանին
Ես կը սիրեմ երազել.

Կ'երազեմ զայն վարդածիծաղ արշալոյս
Որ յաղագայն տառապանքեց իմ մտին,
Որուն պայծառ օրեր անբիծ լիայոյս
Ինծի անվերջ և անսահման թուէին,
Եւ կը հրճուէր անմեղ հոգեակս մանկային.
Ճակատագրի այլ խաղալիք լոկ եղայ
Եւ շատ հեռի երջանկութեանս իմ փըխտած.
Արագ թեւովք իր ժամանակ կ'ընթանայ.
Իւրաքանչիւր ժամուն վրայ խոյս տըւած
Ես կը սիրեմ երազել.

Ե. Ա.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՍԱՄՍՈՆ, 3 յունուար

Ինֆլուէնցա, Կրիպ, Տանկ կամ այլ ինչ—այս համաճարակ և իւր հետեւորդք երկու ամիս է բոյն դրած քաղաքիս և շրջակայից մէջ, անընդհատ կոտորած կ'ընեն. Հարկ չենք տեսներ խօսիլ ախտանըշանաց, այլ և այլ երեւոյթից և յարակից պարագայից նկատմամբ. բաւ է ըսել թէ ամէն թաղ, ամէն փողոց, գրեթէ ամէն տուն վարակեալ է և քաղաքիս բազմաթիւ բըժիշկք հազիւ ժամանակ ունին հասնելու ի գործոն, որ յանախ անօգուտ և տարաժամ գիւտ կը մնայ գծրագգալու. Ցրտագին, խոնաւ և յարափոփոխ եղանակն ալ, որ, ըստ աւանդութեան ծերոց, սովորական է այս տարի, ձեռնտու է համաճարակին որ ո՛չ հասակի, ո՛չ տարիքի և ո՛չ սեռի չի խնայելով ամէն օր նորանոր զոհեր գործելէ չի դադրիր. Այսօր ընտանեաց հայր մ'է որ կը մեռնի, թողլով անոք ընտանիքն և որբ զաւակներն, վաղը երիտասարդ մ'է, մայրաշ որ տառապանօք կ'ընկնի ի հող—գեղափթիթ մանկիկ մը որ կարօտ կը մեկնի կաթնաւ զրկէ ու աշխարհէ. Վերջապէս սուգ ու լացն անպակաս է և այս նորաձեւ ու նորատեսակ հիւանդութիւն—իւր գծրագղ հետեւանքներէն զատելով—ի սկզբան կարծուածին չափ անվտանգ երեւոյթ չունի. Ցայսօր զոհ գացած են աւելի քան 200 անձինք, յորոց իրր քառասունն հայ.

Նաւահանգստէն անցնող շոգենաւուց իւրաքանչիւրին մէջ մի քանի տասնեակ վարակեալներ, թէ՛ նաւաստք և թէ՛ նաւորդք, կը հաշուուին, որք տեղական բժշկաց օգնութեան և խնամոց կը դիմեն.

Կառավարական հրամանաւ քանի մ'օր առաջ տեղւոյս և Ամասիոյ ու Մերզիֆոնի բժշկաց մէջ խորհրդակցութիւն եղած է սոյն համաճարակի նկատմամբ. յիշեալ բժիշկք փոխադարձ տեղեկութիւն տալով՝ ըստ այնմ վճռեցին իրենց հետեւելիք ընթացքն. Այս խորհրդակցութենէն կ'իմացուի թէ քաղաքիս բնակչաց հարիւրին 20—25ը նոյն ախտէն վարակեալ է և թէ վարակելոց ℅ 5—8ը զոհ կ'երթան փոխուելով ցնցդատապի (bronchite) և գլխաւորաբար թոքատապի. Այս է բժշկաց կարծիքն. Ցիշեալ թուերէն զատ պէտք է համարուին շատ մը վարակեալներ որք աղքատութեամբ կամ անհոգութեամբ բըժշկական խնամքի չեն դիմեր և հիւանդութիւնն կը ճարակի առաւելու. Շրջակայ քաղաքաց՝ Տրապիզոնի, Գափրայի և Չարշամպայի մէջ աւելի շատ զոհեր կը հաշուին թէ օգոց [illegible] և թէ բժշկի նուազութեան պատճառաւ, իսկ Ամասիոյ և Մերզիֆոնի կողմերն այնչափ սաստիկ չէ կոտորածը.

Այս համաճարակի վերջին զոհերէն կը համարուի Գ. Նաւոմ Տուբոէ որ երէկ կնքեց իւր կեանքն ի հասուն հասակի.

Ցիշեալն, բնիկ Թունուզցի, Փրանսական նախկին ոստյ, 45 տարիէ ի վեր կը վարէր տեղւոյս Փրանսական (վերջերս նաեւ անգլիական) գեր-հիւպատոսի և Մէսաժըրի Մարիթիմ շոգենաւային Ընկ. Գործակալի պաշտօններն, ամենայն ճարտարութեամբ և կանոնաւորութեամբ. Սիրելի հանդիսացած էր համայն քաղաքացւոց և տեղական կառավարութեան, շնորհիւ իւր հեզաշահմայր բնաւորութեան, մտացի գործունէութեան և ազնիւ վարուց. Ցուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը կատարեցաւ այսօր մեծաշուք կերպով. Ներկայ էին կառավարական բարձրաստիճան պաշտօնեայք, հիւպատոսական մարմինը, շոգենաւային ընկերութեանց գործակալք, Ռէժիի բոլոր պաշտօնէութիւնք, հայ և յոյն վաճառական դասը և ամէն ազգէ հոգաբարձու բազմութիւն. Ցուղարկաւորաց կ'առաջնորդէր զինուորական ջոկատ մը, ապա Ռէժիի հայ և յոյն պաշտօնեայներէ կազմեալ Բնոց երաժշտական ընկերութեան խումբն որ տխրանուագ եղանակներ կը հնչեցնէր մերթ ընդ մերթ. Սոսա կը հետեւէին հիւպատոսաց [illegible] ի ձեռին ունենալով ծաղկեայ պսակներ, նշաններ և թաղեկայ բարձիկ մը որոյ վրայ զետեղուած էին հանգուցելոյն պատուանշանք. Քահանայից և դպրաց դասուն կը յաջորդէր ոսկեհուռ դագաղն որոյ ծայրերը կը բռնէին հիւպատոսք և գործակալք. Իւր պաշտօնեայք և պատուաւոր հայ վաճառականք կը կրէին կերոններ. Հանգուցելոյն հանրածանօթ լինելով իւր հայասիրութեամբ, մերազնեայք խուռներամ փութացած էին իրենց վերջին մեծարանքն ընծայել մեծանուն և ազնուասիրտ անձին զոր քաղաքն ողջոյն իրաւամբ կ'ողբայ ի սրտէ.

Իբրեւ մահուան պարագայ կը յիշատակենք հետեւեալը թէ ողբացեալ հանգուցելոյն կենաց վերջին օրերուն մէջ ծածկոյթ միշտ մը եւ վերջ մ'էր եղած իւր միամօր [illegible] ամուսնութիւնն որ կատարուէր է, հակառակ հայրական կամաց, յոյն երիտասարդի մը հետ.

Ս. ԴԱՒԹԵԱՆ

«ՅՈՐԺԱՄ»
ՇԱՂԿԱ՞Պ Է ԹԷ ՄԱԿԲԱՅ

(Տես. երէկի թիւն, Ա մաս.)

Հայր Արսէն Այտընեան՝ անհրաժեշտ իւր վերջին քերականական աշխատութեան մէջ՝ «մեր լեզուին մէջ հոլովները տասն են» կ'ըսէ, և կը թուէ՝ սովորական վեցին վրայ յաւելլով պատմական, պարառական, ներգոյական, կոչական. Թէ և ծանօթութեան մէջ կը յաւելու ըսել թէ ճիշդ խօսելով այս չորսն զատ հոլով չեն, բայց ոչ նուազ իւր քերականութեան բովանդակ ընթացքին մէջ կը գործածէ տասն հոլով և ամէն բառ կը հոլովէ ու հոլովել կուտայ նոյնպէս. Այս երկար ցանկին դէմ վաղուց արդէն բողոքած է Բագրատունին ըսելով. «Ոմանք յօտարացւոց տեղծին, և ի մերոց —նորք— առեալ ամենց՝ եղին այլ եւս չորս հոլովս, —պատմական—, —պարառական—, —ներգոյական—, —կոչական—», և ցոյց տալէ յետոյ անտեղութիւնն կ'եզրակացնէ «Ապա անհիմն է ամենեւին այդ ամենայն եկամուտ չորից հոլովիցդ, և աւերորդ ծանրաբեռնութիւն ուսանողաց, յարմարեալ մերժելի ի սպառ յամենայն ուղղախօս և անաչառ վարժապետաց և ի քերականաց.» Ապա ուրեմն՝ ըստ կանխաւ դատաստանի Բագրատունւոյն ալ՝ Հ. Այտընեան —նորոք— է վարուեր մի այլ պարագայի մէջ, և ըստ նմա՝ [illegible] իւր սրբագրած քերականութիւնէն այդ տասնահոլով հոլովումն չէ մնամ ի կարգ «ուղղախօս և անաչառ վարժապետաց կամ քերականաց», ինչ որ ինծի քաւ լիցի ըսել՝ քանի որ այս կամ այն պարագայերու մէջ քննադատութեան պակասութիւնն չկրնար մնանալ տալ մեր իրրեւ հայ լեզուի քննող և ուսումնասիրող, մանաւանդ աշխարհաբարին ծագմանց, իւր կատարած մեծ գիւտն ու ատացած մեծ արժանիքն. Բայց հակառակն ալ չենք կարող ըսել, մեծ արժանիքէն հետեւցնել բացարձակ կարգութիւն և անսխալութիւն, ո՛չ իրեն և ո՛չ ո՛և է մարդու համար. Հ. Այտընեանի վրայ կը խօսինք, որովհետեւ զայն առնել իրը անսխալ հեղինակութիւն՝ կը հանէ այս անգամ մեր ընդդիմախօսն մեզ դէմ, «չխռովելու համար, կ'ըսէ, մեռեալ հարց քանզ», թէեւ չինայեր Լիգաէին որ նոյնպէս մեռած է, գուցէ օտարազգի լինելուն համար. Կը յարգենք և մեք իւր փափկասրտութիւնն՝ առ տարբերութեամբ որ ինք գովաբանելն ալ գնեւողն կը համարի խռովել նորա հանգիստն, մինչ մեք չենք ուզեր այդ սարեճան խղճանքը լինել ու կը յիշեմք մեռեալն իրեն նպաստաւոր պարագային մէջ, դէմ մեր դատողութեան. Բայց շաղ—, Եթէ—, Թէ, Թէպէտ բառերէ զորս Այտընեան մակբայ կը համարի հակառակ քերականական ու տրամաբանական յօդուածիչ դերին զոր կը կատարեն խօսքին մէջ, նա կ'ընէ դեռ այս կարգի ուրիշ շփոթութիւններ. Մակբայից մէջ կը դնէ նոյնպէս մինչ— (մինչեւ որ, քանի որ), [illegible], [illegible], [illegible] (առանց հարցման), իսկ շաղկապաց հետ կը շփոթէ [illegible] նշանակութեամբ [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] (նոյն իսկ), [illegible], [illegible] (նոյն նշանակութեամբ) բառերն որ յայտնի մակբայներ են. Բագրատունին սանդղէ մի քանիներն ուղիղ կը դնէ, և հետաքրքրական է տեսնել որ ուր Այտընեան օրինակ մը յառաջ կը բերէ իբրեւ շաղկապի միեւնոյն օրինակն Բագրատունին յառաջ բերած է իբրեւ մակբայի. զոր օրինակ, Այտընեան՝ «գիտեմ [illegible] ես», [illegible] նկատելով իբրեւ շաղկապ. Բագրատունին՝ [illegible], նկատելով իբրեւ մակբայ. Այտընեան՝ «[illegible] ամենայն քաղաքն ժողովեցաւ [illegible] գրանն», [illegible] տալով իբրեւ շաղկապ. Բագրատունին՝ «[illegible] ամենայն քաղաքն ժողովեցաւ», [illegible] տալով իբրեւ մակբայ. Այտընեան՝ «Երանելի է մանաւանդ տալ քան առնուլ», մանաւանդը տալով իբրեւ շաղկապ. Բագրատունին՝ «երանելի է մանաւանդ տալ քան առնուլ», մանաւանդը տալով իբրեւ մակբայ. Հիմա այս երկու հակառակ հեղինակութեանց մէջտեղ հեղինակութեան երկրպագուն ի՞նչ պիտի ընէ. կարելի՞ բան է որ երկուքն ալ միանգամայն իրաւունք ունենան. Հեղինակութիւնները կ'ելլե՞ն պիտի ըսէ, զատա՞ծ է արդեօք մի այդ պիտի կըլլեն, եթէ ոչ ո՛լ կարծիք ունենալէ ամենեւին հրաժարելու է սա. Ցայտնի բան է որ մեր բանին պէտք է կռուիմ ընել, մակբայի կամ շաղկապի բնութեան ու պաշտօնին հետ բաղդատել այս բառից կատարած պաշտօնը և ընդունիլ որ կա՛մ մին կամ միւսը սխալած է, և սատ սխալողն Այտընեանն է. Հայր Այտընեանի աշխատասիրած կամ սրբագրած ու ճոխացուցած Չամչեան Քերականութիւնն, որ վերջերս ի լոյս ելաւ, իրաւ է՝ կը պարունակէ շատ մ'ընտիր և նուրբ դիտողութիւններ գրաբար լեզուի յատուկ դարձուածոց ու կիրառութեանց վրայ, բայց՝ ներուի մեզ ըսել՝ մեթոտով գրուած գործ մը չէ, յստակ ու պայծառ կերպով յղացեալ յատակագծի մը համեմատ պատրաստուած. Շատ տեղ՝ ուր պէտք էր սահմանել՝ սահման չկայ, և ուր կայ՝ է տարտամ, անյարմար, անճիշդ, որ աւելի կը ճապաղէ քան կը սահմանէ. Օրինակի համար, առանց սահման մը տալու անուան խօսքն կ'սկսի խօսիլ Անուանց թուոյն և հոլովներուն վրայ. յետոյ՝ երբ կարգը կուգայ որոշելու գոյական ածականէն՝ «շատ տեղ երկու անուն քովէ քով կուգան ու այնպէս կը հոլովին», կ'ըսէ, «և երբոր այսպէս երկու անուն քովէ քով գալու ըլլան՝ մէկը ածական կ'ըսուի ու մէկալը գոյական». և կը շարունակէ սահմանել, «գոյական կ'ըսուի այն անունն որ ինք իրեն բաւ կամ եղած բան մը կը նշանակէ, ու մինակ կրնայ կենալ. իսկ ածականն ինք իրեն բան մը չնշանակեր ու մինակ չկրնար կենալ, հապա ուրիշ ինք իրեն գոյացի այսինքն գոյականի մը կարօտութիւն ունի». Այս բացատրութեամբ նախ չգիտցուիր թէ ընդհանրապէս անուն ո՛ր բառերուն կ'ըսուի, յետոյ թէ երբ գոյական ու ածական քովէ քով չըլլան՝ ի՞նչ կ'ըլլան, կը դադրի՞ն գոյական ու ածական ըլլալէ. ինչ ըսել է «ինք իրեն գոյց բան», ինքնագոյ՞ ըսել կ'ուզէ՝ որ Աստուած կրնայ միայն ըլլալ. գոյականը մինակ կրնայ կենալ՝ կ'ըսէ.—ո՞ւր կենալ. մարդ երբ կը խօսի՝ բառեր իրարու կը միացնէ որք նշանն են գաղափարաց զորս իւր միտքին մէջ կը միացնէ երբ կը խորհի. ո՛չ մէկ բառ կրնայ առանձին կենալ, ապա թէ ոչ խօսք չէ. ամէնէն պարզ նախադասութիւնն յօդաւորուած է մէկէ աւելի բառերու. Վերջապէս այս ամենայն անորոշ ու խառնակ է, և այս խառնակութիւն ցվերջ կայ. Ածականաց տեսակներու բաժանում չկայ. ցուցական, ստացական և անորոշ ածականներն իբրեւ դերանուն միայն ուսանուած են՝ որք գոյական են՝ ըստ քերականին՝ երբ առանց գոյականի են և ածական՝ երբ ընկերացեալ գոյականի. Նախադասութիւնը սահմանուած է այսպէս, «Նախադասութիւն կ'ըսուի այն անփոփոխ մասն բանի որ իւր հետ հոլոված բառ մը կը պահանջէ.» Բայց հոլոված բառ մը պահանջելն պաշտօն մը չէ, մանաւանդ որ նախդիրներն՝ որք նախադրութեանց մէկ տեսակն են՝ շատ անգամ իրենք հոլով կը շինեն, հոլովակերտ են բառ հեղինակին իսկ բանից. Ու. Ել և Ըն մասնկամբք ածանցեալ բառերը կը դնէ ընդունելութեան առանձին մասն բանի, փոխանակ գործածութիւն մ'ընող նշանակող, մինչդեռ ածականաց մէջ բազմաթիւ են գործածութիւն մ'ընող նշանակող բառեր, այլ և այլ մասնկամբք ածանցեալ, բարդեալ կամ պարզ. Այս Քերականութեան մէջ զարմանալի է որ ծայրէ ի ծայր [illegible] բառին չեն հանդիպիր. Երբ կը խորհինք՝ գաղափարութիւններ կ'ընեմք, և երբ կը խօսինք՝ գաղափարութիւններ կը բացատրեմք որք այն ատեն կը կոչուին նախադասութիւն, և ուղիղ խօսելու արուեստն ուսուցանող գիրքն խօսքն անգամ չըներ նախադասութեան. Բայց աւելի զարմանալին այն է որ յանկարծ գրքին վերջը կ'առաջարկէ աշակերտին վերլուծութեան հրահանգներ ըսել՝ պատուիրելով «յառաջ նախադասութիւններն իրարմէ զատել», այն է՝ կը պահանջէ ինչ որ չէ ուսուցած ու չուսուցաներ. Իսկ տրամաբանական լուծման պէս բան մը ամենեւին պէտք չէ փնտռել անդ, ինչ որ սակայն անհրաժեշտ է պարբերութեանց կազմութիւնն լաւ ըմբռնել տալու համար ուսանողին. Ծնէ «ի պէտս յառաջադէմ ուսանողաց» աշխատասիրեալ քերականութեան մը մէջ պէտք էր որ խօսուէր ածանցմանց ու բարդութեանց վրայ, ինչ որ կը պակսի անդ բացարձակապէս.

Այս կէտերուն վրայ ծանրացայ ցոյց տալու համար թէ քննադատ գործերն ալ կրնան ունենալ քննադատելի կողմեր. Հիմա դարձեալ խնդրոյն վերադառնանք և ջանանք այլեւս վերջացնել. Մեր այս բաժներուն յառերն գուցէ ընթերցողք խնդրեն գալու համարին. իրաւունք ունին, անհրաժեշտ կապ մը չունին մեր բուն խնդրոյն հետ, բայց քանի որ մեր ընդդիմախօսին հաճոյ թուած էր խնդրէ զատ տարտարկութիւններ ընել, ստիպուեցանք իրեն հետեւիլ. Խնդրէ գալու չէ՞ դարձեալ հարցում մը զոր կ'ընէ մեզ թէ «Գարագաշեան եթէ սխալ ուզած է յորժամն ու եթէ—ը շաղկապներուն մէջ դնելով՝ սխալա՞ծ է ուրեմն զանոնք մակբայից մէջ այ տառածին դնելով.» Ի՛հ, անշուշտ սխալած է, երբ կ'ապացուցանենք խնդրատեղիով թէ յորժամ, եթէ—, թէ, թէպէտ—շաղկապ են, և երբ մեր միտքը ճշմարտութիւն կը գտանէ զայն, անտարակոյս հակառակն սխալ է ո՛ւր և ուրո՛ւ և պատահի. Զեմ համոզուի՞ր ըսած էի, վասն զի մարդկային միտքն հակասութիւն չկրնար ընդունիլ և Գարագաշեան ինքն իրեն հետ հակասութեան մէջ էր. Բայց կը տեսնեմ՝ որ Գարագաշեան խոստովանած է թէ «անուղղակի սահմանի արդիւնք է նոյն բառերն մակբային մէջ ալ դրած ըլլալն». Ուզածը կրնայ հարցնել իրեն. ապա՛ գիտուն մը, խոնարհ ու բազմահմուտ անձնաւորութիւն մը, ու նուազ պատկառելի հեղինակութիւն մը քան միւսներն, որ չվարանիր խոստովանիլ իւր վրիպումն՝ երբ կ'զգայ զայն. Ներսէսի աղէկ ալ կը խմարձի պարոն Կ. և կը խորհի թէ կամաւ պէտք չէ զգացած հաշտուելու Լիգաէի quandին հետ՝ «մեր յորժամ մակբայը իր կարգէն չխախտելու համար». Բայց եթէ quandին հետ հաշտուելու պէտք չէր զգացած՝ ինչո՞ւ ուրեմն lorsqueին հետ հաշտուեր է շ (շաղկապ) նշանակելով նորա քով և դիմացը դնելով դարձեալ մեր յորժամ բառը. այս անգամ յորժամը իւր տեղէն խախտած չէ՞ լիներ և մակբայէն ու շաղկապին մէջ երերալով տատանելու դատապարտած. միեւնոյն բառն միեւնոյն իմաստով կրնա՞յ համապատասխան ըլլալ օտար լեզուի մը մերթ մակբային մերթ շաղկապին. Անգլիացւոց Wheneverը ճիշդ Գաղիացւոց quand և lorsqueին ու մեր յորժամ և եթէ—ին համապատասխանը չէ, նա կը նշանակէ [illegible] և գաղիերէն կը թարգմանուի dans quelque temps que, toutes les fois que. բուն բառն է when (երբ, ե՞րբ) զոր յիշատակեալ Սուալէրն իւր անգլիերէն քերականութեան մէջ իբրեւ հարցական մակբայից մէջ կը դնէ և իբրեւ նախադասութեանց յօդիչ շաղկապաց մէջ, տալով հետեւեալ օրինակներն. մակբայի համար՝ When will you come? որ ըսել է՝ Ե՞րբ պիտի գաք (ե՞րբ կամ յո՞րժամ եկեսջիք). շաղկապի համար՝ She was speaking when she suddenly became pale, որ ըսել է՝ Նա (իգ.) կը խօսէր երբ յանկարծ տժգունեցաւ (խօսէր նա՝ յորժամ տժգունեցաւ յանկարծակի). Բայց այն wheneverն ալ Ուէպսթըրի բառարանն նշանակած է relative adverb or conjunction, այն է՝ յարաբերական մակբայ կամ շաղկապ.

Մեր ընդդիմախօսն իւր երկրորդ յօդուածոյն սկիզբը կ'ըսէ, «Շաղկապ չէ այն բառն որ երկու նախադասութեանց մէջ, իբրեւ յարաբերական բառ, իրերաց հետ կը կապէ զանոնք, եթէ բայի մը գործողութեան մէկ պարագան կը յայտնէ.» Այս ընդհանուր վճիռը տալէ յետոյ կը հետեւցնէ թէ խնդրոյ նիւթ եղող յորժամը՝ որ բայի մը գործողութեան մէկ պարագան կը նշանակէ ժամանակի գաղափար մը տալով՝ մակբայ է. Հոս քիչ մը շփոթ է խնդիրը. Պարոն Կ. չըսեր թէ իրեն սահմանածին պէս բառ մը՝ որ չէ շաղկապ՝ ի՞նչ է. արդեօք այդ պարագային մէջ գտնուող ամէն բառ մակբա՞յ է, թէ ոչ այդ հանգամանքին հետ «ժամանակի գաղափար մը տալու» հանգամանքն ալ կցորդող բառերը միայն, որոց կարգէն է բառ իրեն յորժամը. Կ'երեւի թէ այսպէս է. Բայց միթէ յորժամ ինքնին բայի գործողութեան մէկ պարագա՞յն (ժամանակի) կը յայտնէ. ո՛չ, ո՛չ. այդ պարագայն ո՛չ թէ յորժամը ինք՝ այլ անոր ետեւէն եկած նախադասութիւնն է որ կը յայտնէ. յորժամ, երբ, երբոր ըսելով չենք հասկնար թէ ո՛ր ատեն. յատուկ նախադասութիւնը պիտի ըսէ զայն ու յորժամն ալ այդ պարագայ ցուցնող նախադասութիւնը պիտի միացնէ գլխաւոր նախադասութեան հետ իբրեւ պարագայական լրացուցիչ. «Յորժամ տեսին զնա քրիստոնեան գեղածէ զարդարեալ՝ բազմաց եղեւ ուրախութիւն» խօսքին մէջ յորժամն ինքնին չյայտներ թէ ո՛ր ժամանակ եղաւ ուրախութիւնն, այլ ետեւէն եկող նախադասութիւնը՝ «տեսին զնա քրիստոնեան գեղածէ զարդարեալ». զայն քրիստոնեան գեղեցկութեամբ զարդարեալ տեսած ատեն ուրախութիւնն [illegible]. երկրորդական նախադասութեան յայտնած գործողութեան ժամանակն տեղի ունեցաւ բազմաց ուրախութիւնն. ուստի այդ նախադասութիւնն է որ կը յայտնէ ժամանակի պարագայ և զոր յորժամն՝ իբրեւ պարագայական լրացուցիչ նախադասութիւն (proposition complétive circonstancielle) կը միացնէ գլխաւոր նախադասութեան հետ. Միեւնոյն բանն է Եթէ—, Թէ, Թէպէտ շաղկապներուն ալ համար. Բառ մեր ընդդիմախօսին սոյն կարգի յորժամն է յո՛ր ժամ, որ բարդուելով փոխ. նախ. [illegible], կ'ըլլայ մակբայ իբրեւ անփոփոխ ժամանակի բառ.» Զեմ համոզուիր թէ ինչո՞ւ անպատճառ ամէն ժամանակի բառերը մակբայ պիտի ըլլան. Ժամանակական շաղկապ չ'ըլլա՞ր իբրեւ շաղկապ որ ժամանակի պարագայ ցուցնող երկրորդական նախադասութիւններ կը միացնեն իրենց գլխաւորին. ահա՝ Գարագաշեան որ իւր Դպրութեան մէջ կ'ըսէ պարզապէս, «Եթէ—, յորժամ և Թէ, Թէպէտ— կը կոչուին ժամանակական շաղկապ». Յորժամ ժամու և յորժամ միեւնոյն նշանակութիւնը չունին. որ իբրեւ անորոշ ածական և առանց հարցման գործածուելով կը նշանակէ [illegible] և յաճախ չիշուելով [illegible]. «Յո՛ր ժամ ոչ կարծիցէք՝ գայ», ո՛ր ժամուն որ չէք կարծեր՝ կուգայ, կամ կրնայ լուծուիլ այսպէս՝ կուգայ ա՛յն ժամուն ուր չէք կարծեր, (թէ պիտի գայ), ինչպէս կայ գրուած «ի ժամու յորում ոչ գիտիցէ», և հոս բուն ժամու (առաջաթի) իմաստ կայ մինչ յորժամին մէջ ո՛չ այնպիսի բան չկայ՝ թէեւ զինքը կազմող տարերց մէջ ըլլայ. Այժմ մակբայը կ'առագրուի [illegible] ժամ կամ [illegible] ժամ, բայց իւր ամփոփեալ այս ձեւոյն մէջ չենք կարող այլ եւս զայն համարել իբրեւ անհամեմատ հարցական և իւր նշանակութիւնն ալ փոխուած է իւր ձեւոյն ու պաշտօնին հետ (հիման այն է ներկայ միջոցիս մէջ). Յորժամն իւր նշանակութիւնն անհրաժեշտ փոխած է որ մերթ կրնայ եթէ—ով փոխանակուիլ և մերթ եթէ—ով, որոց մէջ ժամու նշանակութիւն բնաւ չկայ. Վերին յառաջ բերուած օրինակին մէջ չե՞նք կարող յորժամին տեղ եթէ— դնելով ըսել՝ «իբրեւ տեսին զնա քրիստոնեան գեղածէ զարդարեալ եղին», և սա խօսքին մէջ «Երանի է ձեզ՝ յորժամ նախատիցեն զձեզ և հալածեսցեն, և ասիցեն զամենայն բան չար զձէնջ սուտ վասն իմ», յորժամը կրնամք Եթէ փոխելով ըսել՝ «եթէ նախատիցեն զձեզ ևն». Գիտեմք որ է, Եթէ նախդրիւ անորոշները կրնան դառնալ յորժամ, Թէ, Թէպէտ—, Եթէ— կամ Եթէ շաղկապներով դիմաւոր բայի. «ի դառնալ արդարոյն յարդարութենէ իւրմէ և առնել անիրաւութիւնս՝ [illegible], [illegible] յորժամ դառնայցէ և առնիցէ ևն.» տես Զարգացեալ քերականութիւն, համար 568. Ուշադրութեան արժանի կէտ մ'է որ յորժամը նախնեաց մէջ յաճախ ստորադասական կամ պայմանական հետ գործածուած է, որպէս Եթէն, մինչդեռ եթէ—ն աւելի կատարեալի հետ. «Յորժամ առնիցես ողորմութիւն, մի՛ հարկաներ փող առաջի քո.»—«Յորժամ առնիցես ողորմութիւն, մի՛ գիտասցէ ձախ քո զինչ գործէ աջ քո.»—«Յորժամ յաղօթս կայցես, մի՛ լինիցիս որպէս կեղծաւորքն.»—«Յորժամ պահիցէք, մի՛ լինիցիք իբրեւ զկեղծաւորսն տրտմեալք.»—«Յորժամ [illegible] և [illegible] ոչ, [illegible].» Եւ այլն. Յորժամի գործածութեան այս պարագայն չի՞ ցուցներ թէ առաւել կամ նուազ թէական իմաստ մ'ունի այն. Ո՛չ ապաքէն աշխարհաբարի մէջ ալ անխտիր կ'ըսեմք «Երբոր աշխատիս կամ եթէ աշխատիս՝ կը յաջողիս». այսպէս շատ խօսքերու մէջ. Հիմա կը մնայ հարցնել թէ՝ եթէ յորժամն ինքնին ժամանակի պարագայ կը ցուցնէ, երբ յորժամով սկսող երկրորդական նախադասութեան դիմաւոր բայն է կամ [illegible] նախդրիւ անորոշ դառնայ, ժամանակի պարագայ ցուցնող ու գլխաւոր նախադասութեան բայն միաբերող այդ նախդրիւ անորոշ բնութեան խնդրոյն մէջ ժամանակի պարագայ ցուցնողը յո՞ կ է կամ [illegible] նախդիրն պիտի նկատուի իբրեւ յաջորդ անհրաժեշտ յորժամին թէ նախդրիւ անորոշը. յորժամ [illegible] ին տեղ երբ է [illegible] ընեմք, միայն է նախդիրը պիտի ցուցնէ ժամանակի պարագայն՝ թէ է [illegible]. ուրեմն միշտ բայն է որ կը ցուցնէ այդ պարագայն և ո՛չ յորժամը. Եւ այս էր՝ կարծեմ՝ այս անգամ մեր ընդդիմախօսին զբաղեցուցած հարցերէն մին, կամ թէ, այս վիճաբանութեան մէջ ցարդ իր յառաջ բերած և իրեն ու խնդրոյն յատուկ միա՛կ փաստը.

Աբէ-Լէյի Կ. ին «Յարգելի ուսուցիչ մըն»

Ճ. ՔԱՆՏԷԼԻՏԻՍ ՔԱՔԱ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՁՈՒԽԱՑԻ
171 Գալաթիա Ֆերմէնէճիլեր ճաշու 171

Պատիւ ունիմ ծանուցանել յարգոյ յաճախորդացս թէ, նորոգութեան պատճառաւ, վաճառատունս ժամանակաւոր փոխադրած եմ ի Յոպիլ Փաշա խան թիւ 13 և 17, ուր պիտի մնայ քառասուն օրի չափ.

Ճէրճ Քանտէլիտիս Քաքա
Գալաթիա 8/20 յունվ. 1890
283 6—10

ԱԶԴ
Ի Գուզկունճուք Շէրքէթի քարխանային մէջ գտնուած քարով ալէսքատո մը ի վաճառ հանուած է չորս գլխատակներով, 22 ոթէլաններով և այլ գործիքներով. Դիմել Նորատունկեան խան թիւ 14, Մէհէլթեան Գրիգոր աղայի.
293 1—12

ԱԶԴ
Մայրաքաղաքէս մեկնման մը առթիւ, վարձու տուն մը կայ կարասեօք կամ առանց կարասիքի ի Սամաթիա, կայարանի հանդէպ, ծովեզր, ունի 8 սենեակ, պարտէզ, հոր և ջրհեղ.
Դաշնակ մը ինչպէս նաեւ կարասիք ծախու են.
Դիմել Գալաթիա [illegible].
299 5—8

ԱԶԴ
Աթոռագեան շոգենաւը. Լիվըրփուլէն առատ եկաւ ընդհանուր վաճառքով.
ԷՏ ԼԱՑՈՆԴԷՆ
Գործակալ Աթոռագեանի Ընկ.

ՀԱՅ ԹԷՅԱՎԱՃԱՌ
Կ. ՍԱՎՐՈՒՍԵԱՆ և Ց. ԽՍԱԳՈՒԼԵԱՆ
10 Ճէլալ-պէյ խանի տակը 10
ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ, ՃԱՎԱՅԻ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ
ԸՆՏԻՐ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԹԷՅԵՐ

Վաճառատունս իւր հաստատութենէն ի վեր իւր ուղղութեամբ, պատուաւորութեամբ և անխարդախ գործառնութեամբ ստացած հաշակաւ, թէ գաւառներու մէջ և թէ յաստ խիստ շատ յաճախորդներ գոհ ըրած է.

ՎԱՃԱՌՈՒՈՂՆ
ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՔՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ 52

ՄԻՐՈՆԻ ՄՈՐՈՒ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ
Կ. Պոլիս, 25 դեկտեմբեր 188

Պարոնայք Սրապ և Պետոս,

Յորմէ հետէ սկսած եմ գործածել Ձեր Լըզոֆի Օշարակը, մեծ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանկանց հազերուն և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ.

Իմ կարծիքս է թէ այս հաճոյ և յարգոյ պատրաստութիւնը մեծ նախամեծար համարուելու է Մորու ձկան իւղէն և կը յանձնարարեմ զայն.

Տր. Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ԻԼԱՆ
ՊԱԳԸ ՍԱՐԱՓԼԸՐԻ

Էլպիսէ անպարը իչուն միւպայեա օլունաճագ պին մէթրօ կիւմէզ սաքսօնիա չուհասընըն պէհէր մէթրօսը եիրմի դուրուշա թալիպի էօհտէսինտէ վէ քըյմէթի սանիյէսի եիրմի պէշինճի կիւնի գարարը գաթիյի վիրիլէճէկինտէն իթասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.
22 քեանունի սանի 1890 212
Նօ. 11 1—3

ԻԼԱՆ
ՊԱԳԸ ՍԱՐԱՓԼԸՐԻ

Պէյրութ, Աքքա, Զօր, Յէքէ, վէ միւլհագաթը իլէ Ատանա վէ Լազգըյէ վէ Շամը Շէրիֆտէ պուլունան սաքիրի չաքանէ իչուն միւպայեասը գօնթրաթօյա պաղլը օլունաճագ օլան էրզագը միւթէնէվվիէնին պուրաճա իթասընա թալիպ օլանլարըն թարիխէ իթիպարէն պիր հաֆթայա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.
20 քեանունի սանի 1890 211
Նօ. 10 2—3

ԺԱՆ ՓՍԱԼԹԻ || JEAN PSALTY
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1867ին
ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՐԱՍԵԱՑ
Վաճառատուն ի Բերա Գապրիստան փողոց Թաղապետ. պաշտօնատան դիմաց

Գործարան ի Թուլէգարու թիւ 657
Մասնաճիւղ Ալթաամի թիւ 127 և Թուլէգարու թիւ 659
Գիները խիստ աժան են

Ամէն տեսակ կարասիներ ննջարանի, սեղանատան, գրասենեկի և սրահներու ինչպէս նաև գրասենեկաց և վաճառականաց գրասենեակներու համար. Կարասեաց հաստատուն կերպիւ պատրաստութեան համար չոր փայտեր կը գործածուին. Ընկուզենի, փարդի փայտ, [illegible] և այլ տեսակ փայտերէ կիրաուածներ կը շինուին. Վաճառատան մէջ նոյնպէս կը գտնուին ամէն տեսակ գորգեր, վարագոյրներ, մահճակալներ, մեծ հայելիներ և կահաւորման յատուկ կերպասներ ու կարասիներ.

Յանձնարարեալ կարասիք կարճ միջոցի մէջ շինուելով կը յանձնուին. 50

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԵՒՆ ՄԷՐԳԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 2,085,347

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ անցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուժած վնասնին 17,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ. Գնոց և այլոց վրայ անընկալութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Պալաթիա Գալիպօն խանի անկի ինն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Ն. Պոլսոյ վեր. յիշեալ երեք Ընկերութեանց

PAPIER WLINSI

ՎԼԻՆՍԻ Թուղթին անուշն յաջողութեան պատճառն այն է թէ մարմնոյն բորբոքումները դուրս քաշելու յատկութիւնն ունի։ Ռևմաթիզմի ցաւերը, Պրանշիթ, հազի ցաւ, Թոքային ցաւ. Իր գործածութիւնն շատ պարզ և դիւրին է։ Կը բաւէ միայն անգամ մը մարմնոյն վրայ դնել։

J. Wislin & Cº. 31, Rue de Seine Paris

Կը գտնուի ամէն դեղատանց մէջ։ Պահանջել ՎԼԻՆՍԻ անունը։

Արտոնատէր Ա. ՊՕՄԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՖԵԱՆ
Ն. ԲԱԲԻՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիա և Բաթում ուղղակի

Մարսիլիոյ երթալու յատկապէս չոգենաւներ կան [illegible]

Բարիզ [illegible] Մարսիլիոյ երկաթուղիով [illegible]

Ա. կարգ 300 Ֆրանք
Բ. » 220 »

[illegible]

Նաւորդներ, ապրանքի և այլ [illegible] համար

Դիմել առ գործակալութիւն ԹՈՒՄԱՍ ԲԸՃՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւհէթ Մահմուտ փաշա, Թիւ 14

371

ՍԱԼԻՀ ԱԼՏԻԸ

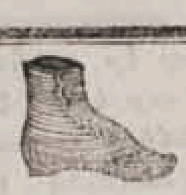

ՊՈԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱՅԱՉԻՏ, ՕԴԱՊՈՒԼԱՐ ՊԱՇԸ ԹԻՒ 61

Արանց, կանանց և տղայոց համար ամէն կարգի գեղեցիկ ու զինուորական կօշիկներ կը պատրաստուին Փրանսական աշխատանոցներէն ապրանքներէ։ Այս խանութը գինով յանձնարար մեծ թալ ցած գնով [illegible] գներու ամենաթեթև. 2 Թիւէն 4 Թիւ կօշիկներու կարով պատրաստուածները հինգ դրշ աւելի պիտի բլլան. 4 Թիւէն 6 Թիւի համար 5 դրշ. [illegible]

Դրշ.	տեսակ	Դրշ.	տեսակ
85	ամէն տեսակ կարով ոտքին կօշիկ	33	կնոջ մաշիկ
52	ոտքերին կարով	40	պալատական կօշիկ
140	կոլոշով մէջ կարով	70	կնոջ համար ոտքին կօշիկ
65	ոտքին կարով	45	16 Թիւէն մինչ 21 Թիւ ոտքին կօշիկ տղայոց համար
80	մէջ կօշիկ գամով	150	Թէյովին և ուղղի մարթէ մէջ
140	ամէն տեսակ մէջ		
160	փայլուն մարթէ մէջ		

Տղայոց յատուկ կօշիկներու 21 Թիւէն վեր եղածներուն համար հինգ դրշ յաւելուած մը պիտի բլլայ։ Ցասկակելս յանձնարարուած կօշիկներու համար հարիւրին տասը յաւելուած մը պիտի բլլայ այս գնոյն վրայ։ 43 15—24

GUERISON Prompte et Certaine !
Affections des voies urinaires, Blennorrhagies, Catarrhe, Cystite, Néphrite suppurée, Mal de Bright, Coliques néphrétiques, Enthérite chronique.

CAPSULES DE SANTAL DE LACROIX

PHARMACIEN DE 1re CLASSE
LAURÉAT de la SOCIÉTÉ de PHARMACIE de Paris
Lauréat et Ex-Préparateur de l'École supérieure de Paris
76, Rue du Château-d'Eau, 76
PARIS

DÉTAIL : DANS TOUTES LES PHARMACIES

Ընդհանուր մթերանոցն է ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ ԺՈԶԷՖ ՔԱՆՁՈՒՐԻ, Մեծ Փողոց Բերայի, և ԴԵՂԱՐԱՆ Ա. ՄԵՐՃԱՄԻՔՃԵԱՆ, Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, 18 46

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈՏԻ ՕՃԱՌԷՍԿ)

ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՈՒԶ ԻՒՂ

Իփօսֆոսֆիթ տը չօվ և սօտայով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ ի Նիւ-Եորք

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորու ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, Իբոֆոսֆիթներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ ախորժենութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճողածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։
Գործակալութիւն ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԻՐՇԷԼ 81

ՆՈՒՊԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Իւրաքանչիւր է Ներկերու համար կօշիկներն որք առաջին անգամէն կը փայլին, առանց խոզանակելու պէտք ունենալու. Այս փայլն, որ Նուպիական [illegible] գործածութեան մ'ունի, անձրևէ չարտուիր մը կը տեւէ։ Կօշիկներն անթափանցելի կ'ընէ ջուրի և խոնաւութեան. Ջինջե կամ ուրիշ ապակեայ ներկերու պէս տեսակներ [illegible].

Այս Ներկը կը յարմարի տղայոց և կանանց ամէն տեսակ կօշիկներու [illegible]

Գործածման եղանակ. Ներկէն [illegible]

Ընդհանուր ներկայացուցիչ է ԼԷՄՈՒԻՆՏ ԴԱՐՈՒԱՆԱ. Ընդհանուր մթերանոց, Պալաթա, [illegible] Թիւ 95 և 97, [illegible] 67

Ա. ՄԱՅԵՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Բերա, Թիւնէլի հրապարակ և Պոլիս, Կամարլըն գլուխը

Ձմրան համար մեծ քանակութեամբ նոր հանդերձներ եկած են

ՉԱՓԱՉԱՆՑ ԱԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ.

ԲԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐ ԱՊՐԱՆԱՑ ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ 287

ՀԱԶԻ ԲԸՆՉՈՐԴՆՈՒԹԵԱՆ, ՊՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ԾՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱԶԻ ՆԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱԶԱԽՕՏԻ ԵՒ ԽՈՒՆԵՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ [illegible]

Ալ որ գիշերը կ'արթնցուր ինծ յանկարծ և ցերեկը հանգիստ տեղաւոր, [illegible] ՊՕՈՒԷԼ Ն. ԼՕՆՏՕՆ, Ակտիս թողուոթիւնը [illegible]

Կը վաճառուի ամէն դեղատանց և դեղագործաց [illegible] 1 շիշին 1½ ռէալ, 2 շիշին 3 ռէալ և 11 շիշին. — Պատրաստեալ ձեռամբ ԹՕՄԱՍ ՊՕՈՒԷԼԻ, Լ. Պլէքֆրայըր Ռոտ, Լոնտոն։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Եգիպտոսի ներկայացուցչին քով.
Մ. ԼԷՄՈՒԻՆՏ ԴԱՐՈՒԱՆԱ 61
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Պալաթա, [illegible] Թիւ 95 և 67

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

LA ROUENNAISE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ, 4,000,000. Վճարեալ վնասներն իբր 30,000,000

Աւելի քան արժան տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակս ընդհանուր գործակալութեան, Պալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, Թիւ 2, Ճէրէմեան խան, Գալաթայի Պանքայի դիմաց։

Ընդհանուր գործակալք բովանդակ Թուրքիոյ և Յունաստանի
ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԸՐԼԵԱՆ և ԸՆԿ.

466

ԳԵՂ ՁԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Յովհ. Ալէքի ջերմային հիւանդութեան, այս դեղն որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղինաց, է դատնահամ և ազդու կազդուրիչ ամեն տեսակ Փիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճահճային վայրերու ջերմ և կլիմայից փառ ու ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնը և ազդեցիկ ասոյգ յատկութիւնը երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդիւնքը ասոյգ փորձութեամբն։ Այս Փիզիքական խանգարումներն յառաջ կուգան այլն մէջ լուլայող Թունաւոր անծայրեի նրբեթոց միջոցաւ, որք Թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդը, և յառաջ կը բերեն ամեն տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան Թունաւորումն, որոց ալ անուններն այրուած է. ջերմն և տարուս, Թագուն ջերմ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն, մաղձային տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորման այսպէս պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն անձեր ուրմնք երկար ապրելով և Թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճախճախուտ վայրերէ բարբեալ [illegible], կամ բաց արտանդինէն և ախտներու ծակոտիներէն եղած Թունաւոր հողերով, զորս մարմնի [illegible]

Ալէքի ջերմի ու տենդից դեղն կը ներէ այս Թունաւոր նիւթոց կամ կազերու աղդեցութիւնը և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւնն սատուգայն անվտանգ և անմնաս է և օգտակար, միայն թէ տրուած հրահանգից համեմատ գործածուի. Կը ծախուի Միհրանեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Կատահնոց Նաւահանգ. 131

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլ և Մէնչէսթրի ուղղակի գիծ

Անուանք	Թոնաժ	Անուանք	Թոնաժ
Քառնաքս	4200	Սֆինքս	3000
Փէրսօ	4000	Օսպրեյ	3000
Օսմանլի	4000	Նէրէթիս	3000
Մեսսագերի	3250	Իլլիրա	3000
Թիպիր	3250	Լօգիօ	800
Մաեստրո	3250	Ըլիճան	860
Մարաթոն	3250	Աթիկ	700

Մաեստրօ շոգենաւը, նաւապետ Թոմսս, Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի փետր. 8ին։

Մեսսաժէր շոգենաւը, որ յունուար 29 ին Պոթրուէյէն աստ եկաւ, ընդհուպ պիտի մեկնի ի Լիվրբուլ.

Ամֆիօ շոգենաւը, փետրուար 1ին Օտէսայէն աստ գտանուելով, անմիջապէս պիտի մեկնի ի Լիվրբուլ.

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ռէթթել խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

181

ԼԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ

L'AVENIR DES FAMILLES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՑ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ
ԸՆԴ ՀՍ ՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ՖՐԱՆՍԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
61, ՌԷՊՈՒՊԼԻՔ ՓՈՂՈՑ, ԼԻՈՆ 61 (ՖՐԱՆՍԱ)

ԱՊԱՀՈՎԱԴՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 80,000,000 Ֆրանք
ՄԻՆՉԵՒ ՅԱՅՍՕՐ ՆԵՂԱԾ ՎՃԱՐՄԱՆՔ 1,500,000 Ֆրանք

Լ'ԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, որոյ զարգացումն մ'անկնալ է. իւր նպատակն է դրամագլուխներ [illegible]

Ընկերութեան գործառնութիւնք բազմազան են, ինչպէս չարժական արմէից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կարուսեալ դրամագլխոց մը վերակազմութիւն, Երաշխաւորութիւնք և Պիւրօնքս' փոխառութեանց և Հրապարակութեանց և վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, մանկանց համար օժիտք, յանգուցեալ անձանց ծերութեան համար, ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, և մի քան այլ ամէն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն։ Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն սկսած է 1881 Յունուար 1 էն.

Տեղեկութեանց և բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պետրոս էֆէնտի Անդրանեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40 Պահչէ Գաբու, Պոլիս։ 42

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

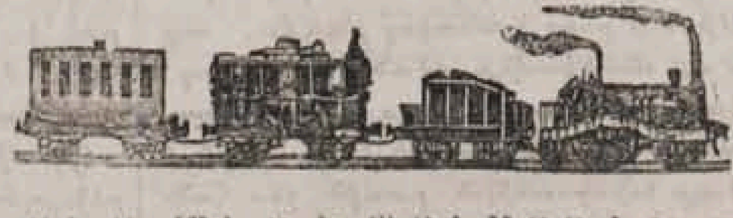

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ՍՐԸՆԹԱՑՔ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ԳԾԻՆ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

Սկսեալ ի 3 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1889, մինչև նոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44
	Առաւօտ											Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 30	7 —	7 30	7 50	8 30	9 —	9 3	10 —	10 30	11 30	12 ...	1 30	2 ...	2 30	3 ...	4 —	4 30	5 ...	5 30	6 —	6 30
Կում-գափու	6 9	7 9	7 39	8 8	8 39	9 9	9 39	10 9	10 39	11 39	12 13	1 39	2 8	2 39	3 9	4 9	4 39	5 9	5 39	6 9	6 39
Եէնի-գափու	6 43	7 13	7 43	...	8 43	9 13	9 3	10 13	10 43	11 43	12 17	1 43	2 12	2 43	3 13	4 13	4 43	5 18	5 43	6 13	6 43
[illegible]	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 49	7 19	7 48	...	8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	11 48	12 22	1 49	2 17	2 49	3 18	4 19	4 49	5 19	5 49	6 19	6 49
Եէտի-գուլէ	6 51	7 23	8 1	8 22	8 54	9 21	9 53	10 23	10 53	11 51	12 25	1 54	2 20	2 53	3 22	4 24	4 54	5 23	5 55	6 25	6 55
Մագրիգիւղ	7 9	7 34	8 12	8 39	9 6	...	10 4	10 34	11 6	12 6	—	2 6	...	3 4	3 36	4 34	5 6	5 34	6 8	6 36	7 6
Այ Ստեֆանօ	7 18	...	8 21	8 52	9 15	...	...	...	11 15	12 16	—	2 15	...	...	3 45	...	5 15	...	6 26	...	7 15
Քիւչիւք Չէկ.	...	...	...	9 3	...	...	...	...	...	12 24	—	...	...	...	...	...	...	...	6 34	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	51	43
	Առաւօտ										Իրիկուն										
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէկ.	...	6 50	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 4	...	...	...	...	...	...	...	6 15	...
Այ Ստեֆանօ	6 30	7 —	...	8 —	8 30	...	9 30	...	...	11 26	...	1 30	...	2 30	...	4 ...	...	5 30	...	6 27	...
Մագրիգիւղ	40	7 10	7 40	8 11	8 40	...	9 40	10 10	10 40	11 37	...	1 40	...	2 40	3 10	4 10	4 40	5 40	6 10	6 42	7 5
Եէտի-գուլէ	6 52	7 22	7 51	8 23	8 52	9 26	9 51	10 24	10 52	11 51	1 25	1 53	2 2	2 54	3 21	4 23	4 3	5 51	6 24	7 —	7 16
Սամաթիա	6 56	7 26	...	8 26	8 56	9 29	9 58	10 28	10 56	11 55	1 28	1 57	2 25	2 58	3 25	4 27	4 57	5 58	6 28	...	...
[illegible]	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի-գափու	7 2	7 32	...	8 32	9 2	9 34	10 4	10 34	11 2	12 1	1 34	2 8	2 34	3 4	3 31	4 33	5 3	6 4	6 34	...	...
Կում-գափու	7 8	7 38	7 59	8 38	9 8	9 38	10 8	10 38	11 7	12 8	1 38	2 7	2 38	3 8	3 35	4 38	5 8	6 8	6 38	7 11	7 27
Կ. Պոլիս	7 16	7 46	8 7	8 46	9 16	9 46	10 16	10 46	11 15	12 16	1 46	2 15	2 46	3 16	3 43	4 46	5 16	6 16	6 46	7 20	7 35

Փոքր ծրարներն անխափ կ'ընդունուին ամէն կառատունի մէջ. իսկ մեծ ծրարք Գալէին Մագրիգիւղ [illegible] կառախմբոց մէջ միայն [illegible] Թիւ և 2 կառախմբերն անոնց Ա. Բ. և Գ. կարգի վագոններ. միւս կառախմբերն անոնց միայն Բ. և Գ. վագոններ։ 196